

РОЗДІЛ 1. ТЕОРИТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

1.1. Роль сталого розвитку в діяльності підприємства: взаємозв'язок зі стратегічним аналізом

Сталий розвиток стає фундаментальним елементом стратегії, яка забезпечує не тільки економічну вигоду, але й соціальну відповідальність та екологічну стабільність. У сучасному світі сталий розвиток набуває все більшої популярності серед бізнесу, оскільки підприємства, які імплементують сталий розвиток, отримують значні конкурентні переваги, приваблюють інвестиції, покращують свою репутацію і забезпечують довгострокову стабільність.

Сталий розвиток підприємства можна визначити як такий розвиток, при якому досягається рівновага між економічними, соціальними та екологічними інтересами, що дозволяє підприємству не лише забезпечити свою конкурентоспроможність сьогодні, а й гарантувати стійке функціонування та зростання в майбутньому [3].

Принципи, що формують сталий розвиток компанії:

- економічна стабільність - прибутковість та ефективність управління.
- соціальна відповідальність - забезпечення справедливих умов праці, підтримка соціальних ініціатив.
- екологічна відповідальність – зменшення екологічного навантаження.

Сутність сталого розвитку, як її трактують різні автори та законодавчі акти, включає взаємодію економічних, соціальних та екологічних аспектів для забезпечення довгострокової стабільності та розвитку (табл. 1.1).

Це вимагає від підприємств комплексного підходу, який дозволяє їм бути не лише конкурентоспроможними на ринку, а й соціально відповідальними та екологічно безпечними. Законодавчі ініціативи, міжнародні угоди та договори

стимулюють бізнес до впровадження принципів сталого розвитку, що сприяє глобальній стабільності та прогресу.

Таблиця 1.1

Сутність сталого розвитку, основні характеристики

Автор/Джерело	Визначення сталого розвитку	Законодавство/регулювання
Світова комісія з навколишнього середовища та розвитку (1987) [41]	"Сталий розвиток — це такий шлях розвитку, який відповідає на потреби сучасності, водночас зберігаючи можливості майбутніх поколінь для реалізації їхніх власних прагнень та потреб"	Рамкова конвенція ООН про зміну клімату (1992) – основа для міжнародних екологічних стандартів.
Міжнародна організація праці (МОП) [42]	" Поняття сталого розвитку охоплює взаємозв'язок між економікою, суспільством та навколишнім середовищем, забезпечуючи рівні можливості для всіх членів суспільства."	Декларація МОП про основні принципи та права на роботі (1998) – забезпечує права працівників та соціальні стандарти.
Кеннет Боулдинг [43]	"Сталий розвиток — це процес, який потребує ефективного використання ресурсів та мінімізації їх споживання при збереженні екологічної рівноваги."	Європейська зелена угода (2019) – спрямована на досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року.
Ельміра Гербер [40]	"Сталий розвиток підприємства — це інтеграція принципів соціальної відповідальності, економічної доцільності з урахуванням екологічних вимог в бізнес-стратегію."	Закон України про охорону навколишнього середовища (1991) – основа екологічного регулювання на національному рівні.
Патрік Гедес [38]	"Сталий розвиток — це збалансоване задоволення економічних, екологічних та соціальних потреб через інтеграцію інновацій у стратегії розвитку."	Глобальний договір ООН (2000) – підтримує бізнес у досягненні сталого розвитку через соціально-екологічні ініціативи.

Інтеграція сталого розвитку в управлінські процеси компанії має безліч переваг, що позитивно впливають на його стратегічне становище в ринку. Основні переваги можуть бути такими [18]:

- підвищення конкурентоспроможності підприємства, що орієнтуються на сталий розвиток, мають конкурентні переваги через інновації та збереження ресурсів;
- залучення інвестицій (сталій розвиток стає важливим фактором для інвесторів, які шукають підприємства з низькими ризиками та високим потенціалом);
- зміцнення іміджу компаній, які впроваджують принципи сталого розвитку підприємства, що дотримуються принципів сталого розвитку, здобувають довіру серед споживачів та партнерів;
- довгострокова фінансова стабільність.

Стратегічний аналіз і сталий розвиток — це два ключові концепти, які повинні взаємодіяти для забезпечення довгострокової успішної діяльності підприємства. У сучасному бізнес-середовищі компанії стикаються з необхідністю інтегрувати стратегії, які не тільки забезпечують економічну вигоду, але й враховують еколого-соціальні аспекти для сталого розвитку. Взаємозв'язок між ними є критичним для формування стратегічного плану, який дозволить підприємству досягати фінансової стабільності, зберігаючи при цьому екологічну відповідальність і соціальну справедливість. Стратегічний аналіз дозволяє підприємству оцінити власні переваги та недоліки, а також можливості та ризики для сталого розвитку. Застосування інструментів стратегічного аналізу допомагає підприємствам орієнтувати свою стратегію на забезпечення сталості у довгостроковій перспективі (табл. 1.2).

Для успішної інтеграції сталого розвитку в стратегію підприємства використовуються певні інструменти стратегічного аналізу [9]:

- SWOT-аналіз з урахуванням сталого розвитку - оцінка переваг та недоліків підприємства з екологічної та соціальної точки зору дозволяє розробити стратегію, що збалансує економічні, екологічні і соціальні цілі.
- PESTLE-аналіз для оцінки технологічних, правових і екологічних факторів, що впливають на підприємство. Це дозволяє оцінити, які ризики виникають через зміни в політиці або в екологічних нормах.
- Оцінка етапів життєвого циклу (LCA) - аналіз впливу продукту на навколишнє середовище до його утилізації. Це дозволяє підприємству оптимізувати процеси і мінімізувати екологічний вплив.

Таблиця 1.2

Інструменти стратегічного аналізу для забезпечення сталого розвитку [27]

Інструмент стратегічного аналізу	Зв'язок з аспектами сталого розвитку	Приклад використання
SWOT-аналіз	Допомагає виявити сильні та слабкі сторони підприємства в контексті сталого розвитку	Визначення, які екологічні або соціальні переваги є у підприємства.
PEST-аналіз	Оцінка зовнішніх факторів, які можуть вплинути на сталий розвиток підприємства.	Оцінка змін у законодавстві щодо екологічних стандартів
Аналіз конкурентів	Допомагає оцінити, як інші підприємства інтегрують стратегії сталого розвитку	Визначення кращих практик у сфері соціальної відповідальності.

Стратегічний аналіз є процесом оцінки умов, що складаються як всередині компанії, так і за її межами для виявлення можливостей і загроз. Мета стратегічного аналізу — допомогти підприємству визначити найбільш ефективні стратегії для досягнення своїх довгострокових цілей. Сталий розвиток передбачає досягнення економічних, екологічних і соціальних цілей, і тому стратегічний аналіз має інтегрувати ці аспекти на всіх етапах аналізу [34].

Інтеграція стратегічного аналізу в стратегію сталого розвитку передбачає: ідентифікацію екологічних і соціальних цілей, які повинні бути вбудовані в загальну стратегію підприємства; визначення ключових показників сталого розвитку з метою контролю та оцінювання результатів (наприклад, скорочення викидів CO₂, збереження ресурсів, поліпшення умов праці); розробку довгострокових стратегій, орієнтованих на збереження екологічної рівноваги, соціальну відповідальність і економічну ефективність; забезпечення інноваційних підходів до управління ресурсами, енергоефективності та зниження екологічного впливу.

1.2. Ключові індикатори оцінки фінансового стану підприємства

Фінансові ресурси є основою для ефективної роботи та сталого розвитку компаній, забезпечують можливість проведення операційної діяльності, інвестицій та підтримки конкурентоспроможності на ринку. Ефективність використання цих ресурсів має прямий вплив на фінансові показники підприємства, його стабільність та розвиток. Для кожної компанії, яка веде свою діяльність в умовах ринкової економіки, найважливішим показником діяльності стає раціональне використання фінансових активів, що перебувають у її розпорядженні.

Основу фінансів підприємств складають фінансові ресурси – це сума коштів, що перебувають у розпорядженні підприємства і використовуються для виконання зобов'язань. У балансі підприємства фінансові ресурси відображаються в пасиві як ресурси для поповнення активів, а в активі – як різні засоби, серед яких є й грошові кошти. Отже, засоби та гроші компанії є матеріальним вираженням фінансових ресурсів [7].

Фінансові ресурси в економічній літературі розглядають як загальну суму власного, позиченого й залученого капіталу, які використовуються для формування активів та здійснення господарської діяльності, спрямованої на отримання прибутку [12]. Залучення фінансових ресурсів відбувається за рахунок різних джерел (рис. 1.1).

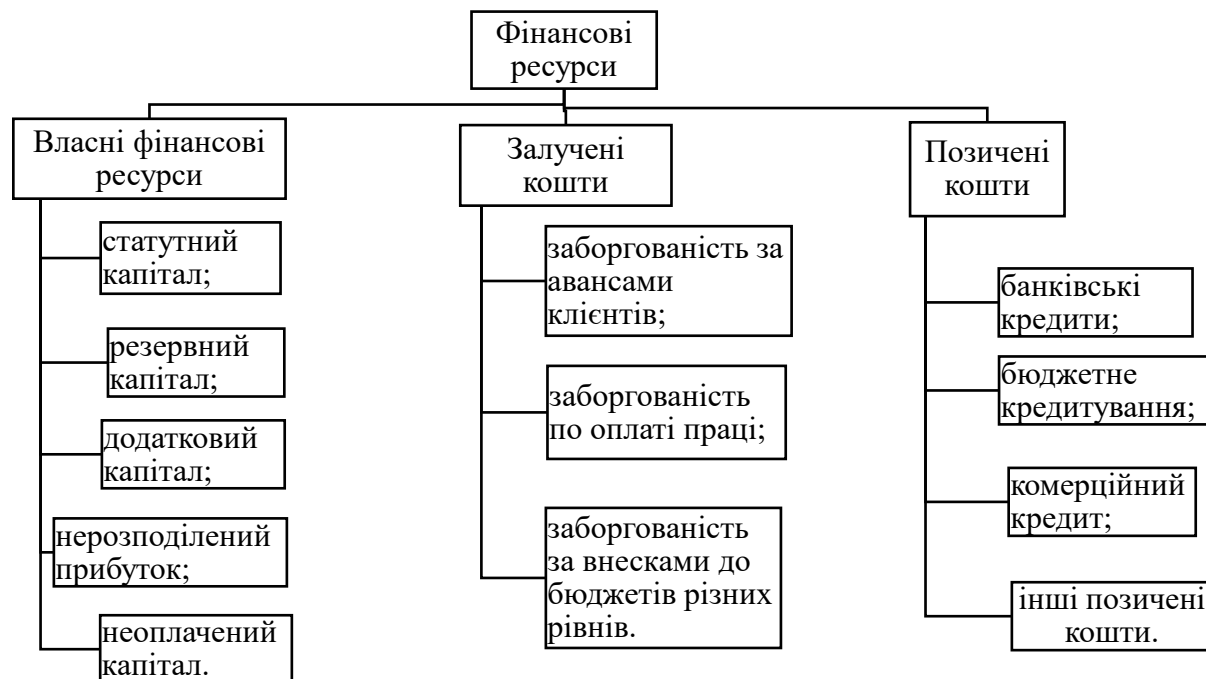

Рис 1.1 Структура фінансових ресурсів підприємства [12]

Підприємства можуть зіткнутися з деякими проблемами, які впливають на ефективність діяльності. Однією з найбільш поширених проблем є недостатній обсяг фінансових ресурсів, який ускладнює реалізацію інвестиційних проєктів, фінансування операційної діяльності та забезпечення стабільного розвитку підприємства. Іншою проблемою є невміння використовувати зовнішнє фінансування, що може обмежити можливості підприємства.

Індикатори сталого розвитку використовуються для вимірювання ефективності впровадження концепції сталого розвитку. Вони допомагають оцінити, наскільки підприємство інтегрує економіко-соціальні та екологічні фактори у свою діяльність.

Ключові індикатори сталого розвитку (KICP) — це набори вимірюваних показників, які дозволяють оцінити, наскільки підприємство інтегрує економічно-соціальні та екологічні чинники в свою діяльність. Вони забезпечують підприємству можливість відстежувати прогрес у напрямку сталого розвитку і коригувати стратегії для досягнення довгострокової стійкості (табл. 1.3) [23].

Таблиця 1.3

Ключові індикатори сталого розвитку

Індикатор	Характеристика	Приклад
Фінансові індикатори		
Рентабельність активів (ROA)	Оцінює здатність підприємства отримувати прибуток від своїх активів.	Підвищення рентабельності шляхом оптимізації використання ресурсів.
Чистий прибуток	Загальний прибуток підприємства після вирахування всіх витрат і податків.	Підвищення чистого прибутку за рахунок мінімізації витрат на енергію
Зростання доходів	Темп приросту доходів підприємства за певний період.	Зростання доходів на 10% за рік через впровадження нових продуктів.
Оборотний капітал	Показник, що демонструє здатність підприємства фінансувати свою поточну діяльність.	Збільшення оборотного капіталу для розвитку нових екологічних проектів
Соціальні індикатори		
Кількість робочих місць	Оцінка кількості працевлаштованих на підприємстві, рівень зайнятості.	Збільшення робочих місць через розширення виробництва або нові ініціативи.
Рівень задоволеності працівників	Оцінка рівня задоволення співробітників від умов праці та керівництва.	Оцінка на основі опитувань і відповідної інформації від співробітників.
Покращення умов праці	Оцінка ефективності ініціатив щодо покращення умов праці та безпеки.	Впровадження програми безпеки для зниження кількості травм на виробництві.
Соціальні програми	Оцінка кількості та ефективності програм, спрямованих на підтримку громад і працівників.	Створення програм допомоги місцевій громаді або організація благодійних акцій.
Енергоефективність	Вимірює, скільки енергії витрачається на виробництво одиниці продукції.	Зниження енергоспоживання на одиницю продукції на 20% за 2 роки через модернізацію обладнання.

Продовження таблиці 1.3

Індикатор	Характеристика	Приклад
Екологічні індикатори		
Викиди CO ₂	Оцінка викидів вуглекислого газу в атмосферу.	Зменшення викидів CO ₂ шляхом впровадження відновлювальних енергетичних ресурсів
Утилізація відходів	Вимірює частку відходів, які підлягають утилізації або переробці.	Переробка 80% виробничих відходів замість їх захоронення на полігонах.
Ресурсне використання води	Оцінка споживання води на підприємстві.	Зниження використання води шляхом впровадження водозберігаючих технологій.
Сертифікація за екологічними стандартами	Наявність сертифікатів, які підтверджують відповідність екологічним стандартам (наприклад, ISO 14001).	Отримання сертифікації ISO 14001 для впровадження екологічного менеджменту.
Індикатори інноваційної активності		
Інвестиції в дослідження та розвиток	Оцінка частки бюджету, що інвестується у розробку інновацій.	Збільшення інвестицій у R&D на 15% для розробки нових енергоефективних продуктів.
Кількість нових технологій	Кількість нових технологій, запроваджених підприємством.	Впровадження нової технології, що знижує витрати на енергію
Продукція з мінімальним впливом на екосистему	Частка продукції, що відповідає екологічним стандартам і принципам сталого розвитку.	Випуск нової серії продуктів, які не містять токсичних матеріалів і можуть бути перероблені.
Інтеграція сталого розвитку в стратегічне управління		
Прив'язка стратегічних планів до сталого розвитку	Оцінка, наскільки стратегічні цілі підприємства враховують принципи стійкого розвитку.	Включення сталого розвитку в місію та цілі компанії, наприклад, скорочення енергоспоживання на 25% до 2030 року.
Залучення стейкхолдерів у процес сталого розвитку	Оцінка взаємодії підприємства з ключовими стейкхолдерами (працівниками, громадськістю, інвесторами) для реалізації сталого розвитку.	Організація консультацій з громадами для розробки екологічних ініціатив.

Ключові індикатори сталого розвитку дозволяють підприємствам оцінити свою діяльність з різних аспектів: фінансового, соціального, екологічного та інноваційного. Вони є основними інструментами для вимірювання ефективності стратегій сталого розвитку, забезпечуючи підприємствам можливість не лише підтримувати стабільність, але й розвиватися в умовах постійних змін зовнішнього середовища.

Фінансові індикатори підприємства є одним з основних аспектів сталого розвитку. Вони дозволяють оцінити економічну ефективність і прибутковість підприємства, а також його здатність здійснювати інвестиції в інновації та екологічні програми. Соціальні індикатори оцінюють, наскільки підприємство підтримує соціальні ініціативи, справедливі умови праці та взаємодіє з громадою. Екологічні індикатори допомагають оцінити, наскільки підприємство ефективно впливає на довкілля та мінімізує свій екологічний вплив. Інноваційна діяльність також є необхідною частиною сталого розвитку, оскільки дозволяє підприємству адаптуватися до змін в економічному, соціальному та екологічному середовищі. Інтеграція сталого розвитку в стратегічне управління оцінює, наскільки стратегія підприємства орієнтована на сталий розвиток та наскільки сталий розвиток є ключовим компонентом бізнес-процесів.

У сьогоденних умовах функціонування підприємств неможливо віддавати перевагу лише одному джерелу фінансових ресурсів через можливі негативні результати. Використання тільки власних коштів може обмежити зростання фінансового потенціалу підприємств. З протилежного боку, надмірне отримання позикового фінансування не лише не забезпечує виживання та розвитку в умовах нестабільності, однак й суттєво підвищує ризики фінансової діяльності. Для забезпечення безперервної виробничої та господарської діяльності кожному підприємству слід мати достатній обсяг фінансових ресурсів, структура яких повинна сприяти досягненню оптимального рівня прибутковості, зміцненню фінансової стійкості, підтримці належного рівня платоспроможності та підвищенню ринкової вартості в цілому. Види фінансових ресурсів характеризуються деякими перевагами та недоліками при залученні та використанні їх (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Переваги та недоліки видів фінансових ресурсів [24]

Вид фінансового ресурсу	Переваги	Недоліки
Власні ресурси	прості в залученні; відсутні додаткові витрати.	обмежені в обсягах залучення; низька рентабельність та темпи власного розвитку.
Позикові ресурси	широкі можливості залучення; забезпечують зростання фінансового потенціалу; сприяють зростанню фінансової рентабельності.	висока залежність від коливань кон'юнктури; загроза фінансової нестабільності; складна процедура залучення коштів.

Оптимальне співвідношення ресурсів має сприяти підвищенню рентабельності власного капіталу, покращенню фінансової стійкості та зменшенню фінансових ризиків [2]. Проте постійне зменшення частки власних ресурсів та активне залучення зовнішнього фінансування може призвести до того, що підприємство не зможе ефективно розвиватися, уникати надмірної кредиторської заборгованості. Крім того, коли позикові кошти переважають над власними, це вказує про недостатній рівень фінансової рівноваги.

Слід зазначити, що підприємства використовують мінімальні власні фінансові ресурси для інвестування в оборотний капітал, що дозволяє їм сформувати лише невеликі запаси матеріальних активів та покрити виробничі витрати. Інші потреби в оборотному капіталі задовольняються за рахунок позикових коштів, в основному банківських кредитів, які надаються на умовах повернення та з визначеним терміном. Проте, при залученні зовнішнього фінансування, деякі підприємства стикаються з проблемами, пов'язаними зі зниженням стійкого фінансового стану та ліквідності, підвищенням вартості

кредитних ресурсів, складністю їх отримання та високою залежністю вартості позикового капіталу від коливань на фінансовому ринку.

Ресурси підприємства є ключовою умовою його функціонування та забезпечують можливість реалізації процесу розширеного відтворення на всіх етапах і у різних формах. Однак основною проблемою для підприємства залишається постійна нестача власного капіталу, що ускладнює його стабільний розвиток і зростання [14].

Фінансові ресурси відіграють ключову роль у забезпеченні його стабільної діяльності та розвитку. Їх формування відбувається через різні джерела, які відображають як початкові внески засновників, так і подальші надходження в ході діяльності. Залежно від способу отримання, ці ресурси можна класифікувати на кілька основних категорій, що відображають різні етапи фінансової активності підприємства.

Фінансові ресурси класифікуються за способом формування на такі категорії: ресурси, створені під час заснування підприємства; ресурси, сформовані за рахунок власного капіталу та прирівняних до нього коштів; ресурси, мобілізовані на фінансовому ринку; ресурси, отримані в результаті розподілу грошових надходжень [3].

Фінансові ресурси мають ряд специфічних ознак, які визначають їхню природу та роль у господарській діяльності. Ці ознаки дозволяють більш точно аналізувати управління ресурсами і приймати відповідні рішення задля більш раціонального використання. Для глибшого розуміння, всі якісні характеристики фінансових активів розподіляють на три основні групи: загальноекономічні, фінансові та індивідуальні (табл. 1.5).

На джерела фінансування підприємства впливають різноманітні внутрішні та зовнішні чинники. Внутрішні чинники є несистематичними і обумовлені з

діяльністю самого підприємства, включаючи його управлінські рішення, фінансові стратегії та структуру виробництва.

Таблиця 1.5

Якісні характеристики фінансових ресурсів

Група	Характеристики
Загальноекономічні	- накопичена вартість (з однієї сторони, активи, що покривають рух вартості, з іншого – економічні ресурси, використання та розпорядження якими ведеться на основі платності); - об'єкт права власності (поділяються на власні та залучені фінансові ресурси); - об'єкт впливу фактору часу (для отримання рівних сум грошових коштів кращим є той варіант, який принесе кошти в коротший проміжок часу); - фактор економічного та соціального розвитку
Фінансові	- об'єкт фінансового управління (фінансові ресурси є головним елементом фінансового менеджменту); - джерело доходу (фінансові ресурси діють ізольовано від інших факторів виробництва, що забезпечується формуванням грошових надходжень у фінансовій та інвестиційній ланках діяльності); - джерело ризику (фінансові ризики є невіддільним елементом фінансової діяльності, а їх носієм ризику є фінансові ресурси); - джерело погашення зобов'язань.
Індивідуальні	- активи з високою трансформаційною здатністю (для участі фінансових ресурсів у ході виробництва їх необхідно трансформувати в інші активи); - основний компонент фінансового потенціалу.

Зовнішні чинники, всупереч, є систематичними й не залежать безпосередньо від діяльності підприємства, але впливають на його функціонування через макроекономічні умови, ринкові тенденції, законодавчі зміни та інші зовнішні обставини (табл. 1.6) [15].

Таблиця 1.6

Фактори, які визначають обсяг фінансових ресурсів на підприємстві

Внутрішні чинники	Зовнішні чинники
оптимізація партій продукції з метою зменшення запасів і скорочення відповідних витрат	зменшення або зростання цін на ресурси
удосконалення співпраці з посередниками;	великі темпи інфляції
правильне позиціювання продукції у межах співвідношення «ціна-якість»	стан та розвиток фінансового ринку
якість фінансового обліку, управлінського обліку та податкового обліку	нестабільний стан економіки
аналіз структури витрат підприємства і заходи з їх оптимізації	

Розуміння впливу цих чинників дозволяє підприємству формувати більш ефективні фінансові стратегії, адаптуватися до змін середовища та забезпечувати стабільний розвиток. Комплексний підхід до управління, що враховує як внутрішні, так і зовнішні чинники, є ключем до досягнення фінансової рівноваги та розвитку підприємства.

1.3. Вплив фінансових ресурсів на фінансовий розвиток підприємства

Фінансовий стан підприємства – здатність, як у реальному, так і в потенційному сенсі, забезпечити необхідний рівень фінансування для поточної діяльності, розвитку та виконання обов’язків перед іншими підприємствами та державою [30].

Оцінка фінансових показників компанії являє собою всебічний аналіз усіх аспектів його фінансової діяльності з використанням належних джерел інформації, вивчення та вимірювання впливу факторів, причин і резервів, оцінка

роботи, оцінювання і розробка необхідних заходів, спрямованих на подолання недоліків [22].

Залежно юридичної форми організації, сфери діяльності, ринкового сегменту, наявного капіталу та особистих пріоритетів, підприємство самостійно визначає пріоритетність своїх цілей. Однак, незалежно від цього вибору, успішне досягнення поставлених цілей обумовлено продуктивним використанням фінансових ресурсів.

Основним завданням результативного використання фінансових ресурсів є постійне забезпечення їх оптимального обсягу, а також організація ефективного формування та раціонального використання з метою підвищення рентабельності й максимізації прибутку. Прибуток, що становить основну частину власного капіталу компанії, виступає ключовою роллю в структурі ресурсів.

Варто зазначити, що актуальність вирішення проблем управління фінансовими ресурсами значно зростає через постійні зміни в податковій системі, коливання банківських відсоткових ставок і валютних курсів, а також інфляцію.

Окрім того, набуває особливого значення той факт, що на багатьох підприємствах не впроваджуються заходи для забезпечення продуктивного функціонування фінансового механізму, удосконалення управління процесами відтворення та оптимізації ресурсної бази. Доцільне управління фінансовими ресурсами повинно проходити через три етапи (рис. 1.2).

На рівні підприємства формування фінансових ресурсів повинно аналізуватися як адаптивний механізм, за підтримкою якого підприємство постійно перебудовується, шукаючи найбільш ефективні взаємодії з економічним середовищем.

Управління фінансовими потоками характеризується такими властивостями: безперервність, циклічність, залежність ефективності від послідовності етапів, динамічність і стійкість.

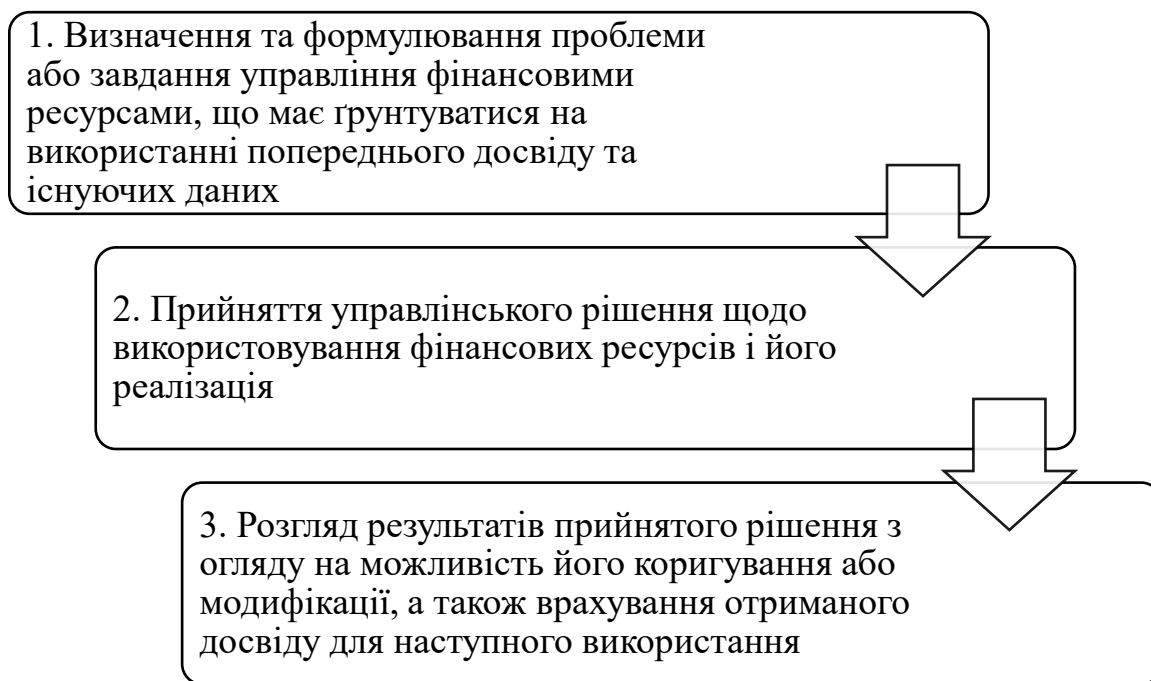

Рис. 1.2. Процес управління фінансовими потоками підприємства [22]

В управлінні фінансовими ресурсами домінують такі ключові принципи: узгодженість термінів фінансових операцій, підтримання платоспроможності, рентабельність інвестування, збалансування ризиків, врахування потреб ринку та максимізація рентабельності.

Ефективність управління відображається в грошових потоках, що виникають між підприємством і бюджетом, власниками капіталу, бізнес-партнерами та іншими учасниками ринку. Інструментами для цього виступають управлінські рішення щодо використання фінансових потоків, таких як сплата податків, виплата заробітної плати, інвестування тощо.

В управлінні фінансовими ресурсами підприємств можна виділити три рівні: стратегічний, тактичний та оперативний (рис. 1.3).

Стратегічний рівень управління націлений на забезпечення підприємства необхідним обсягом фінансових ресурсів для реалізації найбільш важливих проектів, заходів і операцій, які можуть значно змінити фінансове становище

компанії. Ці проекти можуть суттєво вплинути на структуру та величину майна і зобов'язань компанії.

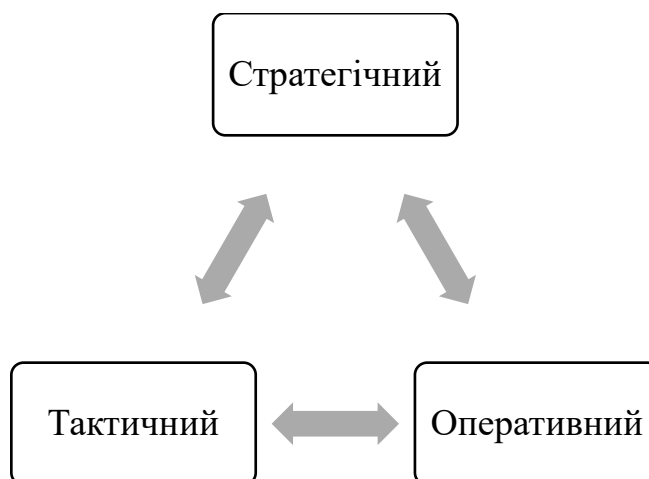

Рис. 1.3. Рівні управління фінансовими ресурсами

Тактичне управління забезпечує взаємозв'язок між стратегічними цілями та щоденною діяльністю підприємства. Пріоритети для керівників на цьому рівні включають:

- пошук і розподіл достатніх фінансових ресурсів для забезпечення окремих напрямків діяльності (закупівлі, виробництво, збут) й основних підрозділів підприємства;
- постановку середньо- та короткострокових цілей, контроль їх виконання, а також визначення порядку залучення ф формування фінансових ресурсів відповідно до довгострокових стратегічних цілей [14].

Оперативне управління передбачає комплексну систему заходів з розподілу й контролю фінансових ресурсів для забезпечення поточної діяльності підприємства в межах виконання коротко- та середньострокових планів. Пріоритетом на цьому рівні є максимально ефективне застосування доступних фінансових ресурсів.

Структура фінансових ресурсів та їх ефективне використання є ключовими факторами для визначення фінансової рівноваги підприємства: фінансової спроможності, стійкості та можливості швидкої реалізації активів [16].

Поділ фінансових ресурсів визначається пріоритетними напрямками інвестування коштів підприємства в різні види продукції або діяльності. Серед таких пріоритетів можна виділити: ринкові – врахування балансу попиту і пропозиції на товари та послуги; пріоритети розвитку — фінансування капітального будівництва промислових об'єктів, розроблення та виготовлення високотехнологічної продукції; соціальні — фінансування соціально-культурних та побутових об'єктів, екологічних проектів, благодійних заходів.

Ресурсний потенціал підприємства формується за умови раціонального застосування фінансових ресурсів. Доречно групувати напрямки використання фінансових ресурсів за видами активів та витрат (рис. 1.4).

Таке групування дозволяє краще розуміти структуру та забезпечує ефективний контроль за їх розподілом між стратегічно важливими напрямками діяльності.

Продуктивне формування фінансових ресурсів потребує відповідного інформаційного забезпечення, яке дозволяє аналізувати поточну фінансову ситуацію, приймати аргументовані управлінські рішення та контролювати виконання фінансових планів.

Інформаційне забезпечення включає в себе систематичне збирання, обробку та аналіз даних в контексті фінансових ресурсів компанії. Основним елементом інформаційного забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів є фінансова звітність. Це основне джерело інформування про фінансову ситуацію компанії. Якщо фінансова звітність має бути орієнтована на потреби користувачів, які не мають змоги отримувати іншу інформацію, з урахуванням їхніх конкретних інформаційних потреб, то інформація, яка надається в ній, повинна бути зрозумілою та легко тлумачною для користувачів, при умові, що вони мають необхідні знання та є зацікавленими у правильному розумінні цієї інформації [15].

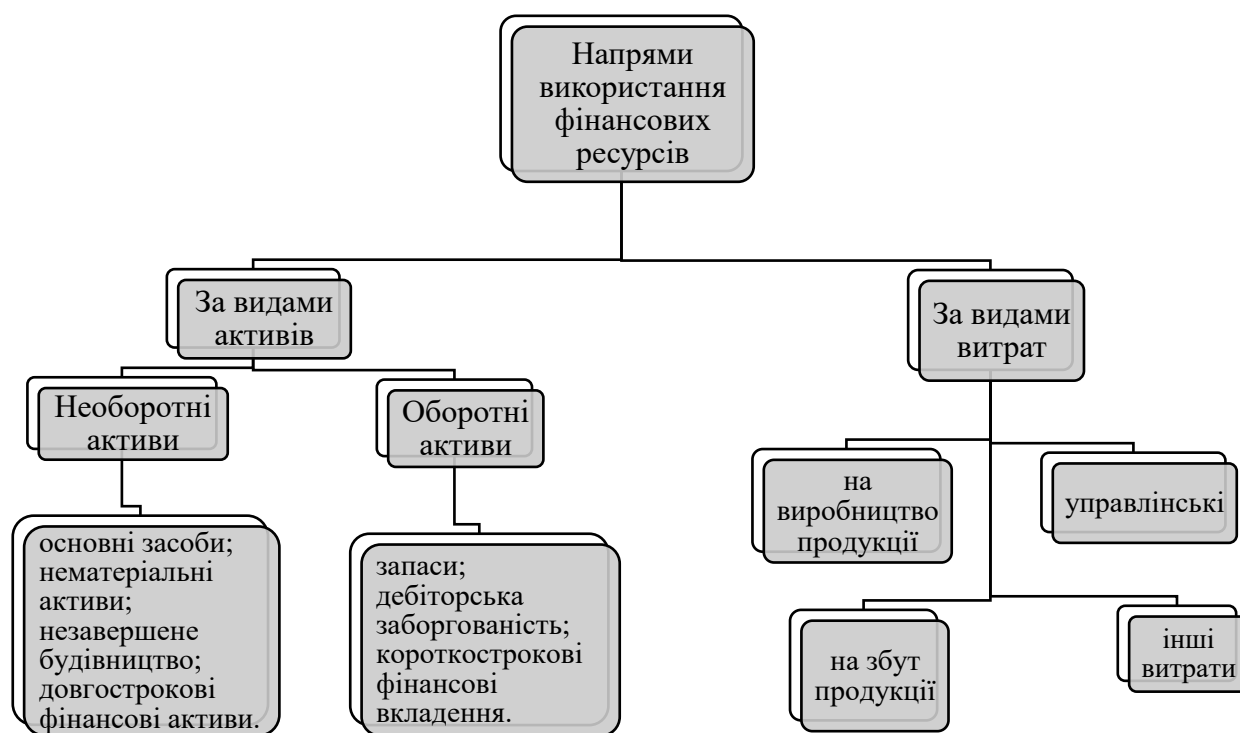

Рис. 1.4. Структурування фінансових ресурсів підприємства

Аналіз звітності підприємства дає змогу зрозуміти сутність явищ і процесів, що досліджуються в межах визначення фінансового стану. Після цього можна перейти до вивчення характеру та закономірностей їх змін і розвитку, використовуючи статистичні методи аналізу. Нормативно-правовим забезпеченням бухгалтерського обліку в підприємницькій сфері є Національні П(С)БО, плани рахунків, типи фінансової звітності та відповідні нормативно-правові документи з бухгалтерського обліку в підприємницькій сфері.

Порядок заповнення цих форм визначаються Міністерством фінансів України. Методика та форми фінансової звітності в Україні регламентуються національними Положеннями (стандартами) затвердженими Міністерством фінансів. Таким чином, комплексний підхід до створення інформаційної бази для управління фінансовими потоками, який включає нормативно-правову

підтримку та стандартизовані форми звітності, створює необхідні передумови для ефективного стратегічного аналізу фінансового розвитку підприємства.

Поєднання стратегічного аналізу та сталого розвитку є основою для побудови стратегії, яка дозволяє підприємствам не лише бути економічно успішними, але й враховувати еколого-соціальні аспекти в своїй роботі. Інтегруючи сталий розвиток у свою стратегію, підприємства здатні зберігати конкурентоспроможність, залучати інвестиції та мінімізувати ризики.

РОЗДІЛ 2. ІНСТРУМЕНТАРІЙ СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Методологія стратегічного аналізу підтримки сталого розвитку підприємства

Для оцінки ефективності процесу створення фінансових ресурсів використовується детальна методика аналізу, що складається з кількох ключових етапів. Вона дозволяє отримати комплексне уявлення про фінансовий стан компанії, ефективність управління власним капіталом і зобов'язаннями, а також про доцільність залучення додаткових джерел фінансування (рис. 2.1).

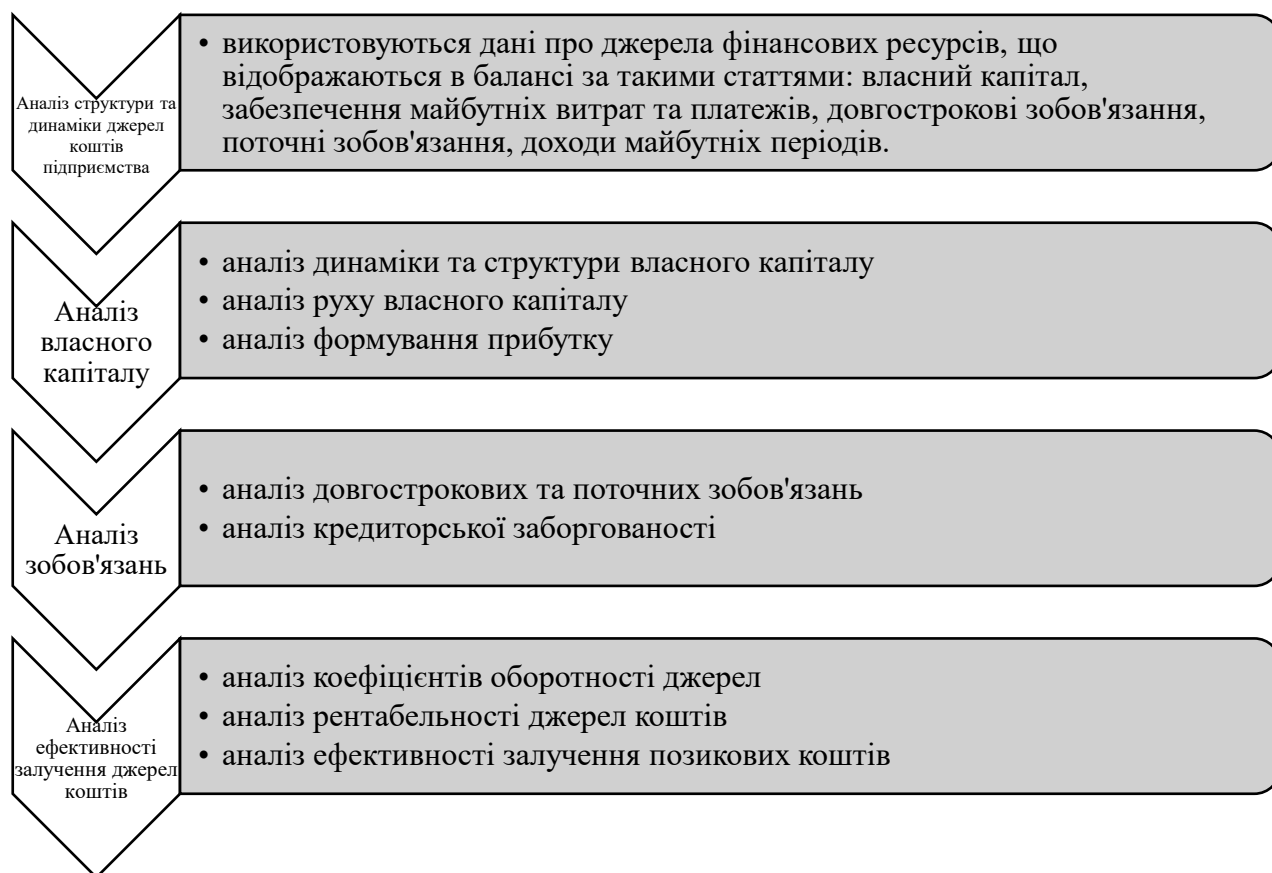

Рис. 2.1. Методичні етапи аналізу фінансової результативності використання ресурсів

Забезпечення фінансових ресурсів джерелами їх формування характеризується цими показниками [9]:

Коефіцієнт фінансової незалежності (Кфн) рахується відношенням суми власних коштів (ВК) до валюти балансу (ВБ)

$$Кфн = \frac{ВК}{ВБ} \quad (2.1)$$

Коефіцієнт фінансової залежності (Кфз) розраховується відношенням валюти балансу до власного капіталу, є оберненим показником до коефіцієнта фінансової незалежності:

$$Кфз = \frac{ВБ}{ВК} \quad (2.2)$$

Коефіцієнт фінансового ризику (Кфр) характеризує співвідношення позикових капіталу та позикового:

$$Кфр = \frac{ПК}{ВК} \quad (2.3)$$

На подальших етапах аналізу слід дослідити динаміку та структуру капіталу, визначити причини змін окремих їх компонентів і оцінити ці зміни за період, що аналізується.

Аналіз власного капіталу доцільно здійснювати через порівняння абсолютних і відносних показників його основних елементів.

Для оцінки ефективності діяльності застосовується система аналітичних показників підприємства, які включають показники прибутку й рентабельності.

Аналіз прибутку здійснюється шляхом порівняння фактичних даних за звітний період з даними за попередній. Також необхідно оцінити темпи зростання прибутку загалом і за окремими його частинами, розрахувати фактори, що вплинули на його зміну, визначити ступінь їхнього впливу, а також виявити резерви для збільшення прибутку та оцінити рівень рентабельності підприємства.

Методологічною базою для аналізу зобов'язань виступає НП(С)БО11 «Зобов'язання». Методика аналізу включає наступні етапи: аналіз структури та

динаміки активів підприємства (аналіз необоротних активів, аналіз оборотних активів); аналіз рентабельності використання ресурсів [10].

Аналіз структури та динаміки активів підприємства здійснюється на основі даних з активу балансу. Актив балансу відображає інформацію про розміщення капіталу підприємства, зокрема його вкладення в майно, матеріальні цінності та залишки грошових коштів. Ці показники аналізуються через коефіцієнти структури капіталу, ліквідності та оборотності.

Коефіцієнт фінансового левериджу (Кфл) відображає складові капіталу. Чим більше цей показник, тим більше боргового капіталу в структурі капіталу та ризику в структурі капіталу. Коефіцієнт визначають співвідношенням боргового капіталу (БК) до власного капіталу [31]:

$$\text{Кфл} = \frac{\text{БК}}{\text{ВК}} \quad (2.4)$$

Мета аналізу ліквідності полягає у визначенні спроможності господарюючого суб'єкта проводити розрахунки за короткостроковими зобов'язаннями, тобто оцінити з погляду короткострокової перспективи [6].

Коефіцієнт поточної ліквідності (Кпл) характеризує спроможність підприємства погашати зобов'язання (ПЗ) за допомогою всіх наявних оборотних ресурсів (ОА):

$$\text{Кпл} = \frac{\text{ОА}}{\text{ПЗ}} \quad (2.5)$$

Для аналізу оборотності ОА використовують: загальні показники оборотності всіх оборотних активів; показники – складники загальної оборотності активів; часткові показники оборотності окремих видів оборотних активів [12].

На основі методики аналізу підприємства узагальнюють інформацію про ефективність формування фінансових ресурсів. Застосування такого підходу

дозволяє не лише виявити поточні тенденції у фінансовій діяльності компанії, але й оцінити доцільність її подальших фінансових кроків.

2.2. Аналіз структури та динаміки фінансових ресурсів підприємства

Аналіз структури та динаміки фінансових ресурсів проведемо на основі діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «РОШЕН-ЛЬВІВ». Товариство було засновано 17.06.2014 р., головним власником є ТОВ «УКРАЇНСЬКИЙ КОНДИТЕРСЬКИЙ ХОЛДИНГ». Центральний вид економічної торгівлі даного підприємства є оптова торгівля кондитерськими виробами. ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» є офіційним дистриб'ютором ТМ «ROSHEN».

Для проведення аналізу фінансових ресурсів ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» буде використано дані з фінансових показників підприємства за період 2021-2023 років. Для оцінки фінансових ресурсів ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» розглянемо питому вагу його складових та проведемо аналіз динаміки та структури за 2021-2023 роки (табл. 2.1).

На кінець 2023 р. фінансові ресурси підприємства складають 77373 тис. грн., що перевищує показники у попередньому році на 73,07%. Це говорить про нарощування ресурсної бази підприємством. Ресурси підприємства в 2023 р. зросли на 35684 тис. грн. за рахунок зобов'язань, вони складають у структурі балансу 74,66%. Однак, у 2022 р. зобов'язання в структурі балансу склали лише 49,4%. Таке зростання зобов'язань з'явилося за рахунок зростання поточної заборгованості на 31491 тис. грн., або на 202,71%. Це може становити загрозу для платоспроможності підприємства. Підприємство за 2023 р. скоротило питому вагу боргових зобов'язань тривалого характеру до 0%. Власний капітал в основному складається з нерозподіленого прибутку. У 2023 р. він становив 19606 тис. грн., та був менший ніж у 2022 р. на 1797 тис. грн., або на 8,4%. Це зменшення пов'язане зі зростанням витрат та зниженням доходу на підприємстві.

Таблиця 2.1

Структура та динаміка фінансових ресурсів ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» за 2021-2023 рр.

Статті	На кінець року, тис. грн.			Абс-не відхилення		Від-не відхилення, %		Питома вага, %			Відхилення питомої ваги, %	
	2021	2022	2023	2022 від 2021	2023 від 2022	2022 від 2021	2023 від 2022	2021	2022	2023	2022 від 2021	2023 від 2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.Власний капітал												
Зареєстрований (пайовий) капітал	1	1	1	0	0	0	0	0,01	0,01	0,01	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	13478	21403	19606	7925	-1797	58,8	-8,4	30,39	47,87	25,33	17,48	-22,54
Усього за розділом 1	13479	21404	19607	7925	-1797	58,8	-8,4	30,4	47,88	25,34	17,48	-22,54
2.Довгострокові зобов'язання і забезпечення												
Короткострокові кредити банків	730	0	0	-730	0	-100	0	1,65	0	0	-1,65	0
Усього за розділом 2	730	1218	0	488	-1218	66,85	-100	1,65	2,72	0	1,07	-2,72
3.Поточні зобов'язання і забезпечення												
Поточна кредиторська заборгованість за:												
товари, роботи, послуги	26422	15535	47026	-10887	31491	-41,2	202,71	60	34,75	60,78	-25,25	26,03
розрахунками з бюджетом	1230	3564	2167	2334	-1397	189,76	-39,23	3	7,97	2,8	4,97	-5,18
розрахунками зі страхування	334	423	652	89	229	26,65	54,14	0,95	0,95	0,84	0	-0,11
розрахунками з оплати праці	1310	2397	4177	1087	1780	82,98	74,26	3,38	5,36	5,4	1,98	0,04
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	0	0	1655	0	1655	0	100	0	0	2,14	0	2,14
Поточні забезпечення	0	0	1876	0	1876	0	100	0	0	2,42	0	2,42
Інші поточні зобов'язання	115	162	213	47	51	40,87	31,48	0,62	0,37	0,28	-0,25	-0,09
Усього за розділом 3	30142	22082	57766	-8060	35684	-26,74	161,6	67,95	49,4	74,66	-18,55	25,26
Усього	44351	44704	77373	353	32669	0,8	73,07	100	100	100	0	0

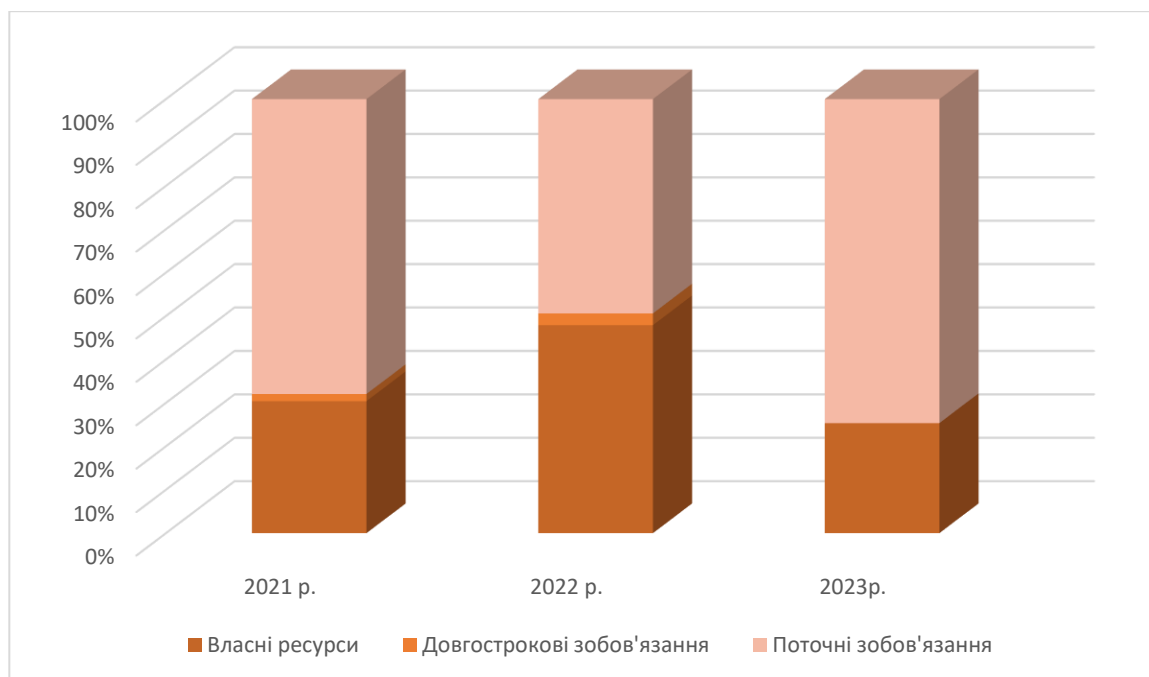

Рис. 2.2. Динаміка структури ресурсів ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ»
за 2021-2023 рр.

Власний капітал складає 25-49% в різні роки. Динаміку ресурсів розглянемо на рис. 2.2.

Для визначення оптимальності дебіторської заборгованості та кредиторської заборгованості та виявлення можливостей залучення додаткових джерел фінансування проведемо аналіз співвідношення заборгованостей (табл. 2.2).

Проаналізувавши заборгованості можна визначити, що передусім вона складається з заборгованість за товари, роботи, послуги. Співвідношення дебіторської до кредиторської заборгованості вагалось за роками: 1,06 у 2021 р., 1,37 у 2022 р. та 0,63 у 2023 р.. Найбільш сприятливим значенням є 1, тому в 2021 р. це співвідношення є найпідходящим для нормальних розрахунків на підприємстві (рис. 2.3).

Таблиця 2.2

Структура та динаміка співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованосей ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» за 2021-2023 рр.

Дебіторська заборгованість	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Кредиторська заборгованість	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Співвідношення ДЗ до КЗ, %
1	2	3	4	5	6	7
2021 рік						
за товари, роботи, послуги	31092	99,48	за товари, роботи, послуги	26422	89,8	1,18
за розрахунками	28	0,09	за розрахунками	2874	9,8	0,01
інша	133	0,43	інша	115	0,4	1,16
Усього	31253	100	Усього	29430	100	1,06
2022 рік						
за товари, роботи, послуги	29686	98,08	за товари, роботи, послуги	15535	70,35	1,91
за розрахунками	1	0,01	за розрахунками	6384	28,91	0,01
інша	579	1,91	інша	163	0,74	3,55
Усього	30266	100	Усього	22082	100	1,37
2023 рік						
за товари, роботи, послуги	35467	99,47	за товари, роботи, послуги	47026	84,14	0,75
за розрахунками	61	0,18	за розрахунками	8651	15,48	0,01
інша	131	0,35	інша	213	0,38	0,62
Усього	35659	100	Усього	55890	100	0,63

У 2023 році значно зросла заборгованість за товари, роботи та послуги, при цьому дебіторська заборгованість майже не зросла. Такий стан створює загрозу фінансовій стійкості підприємства. Це може призвести до проблем з ліквідністю, зменшення платоспроможності та зниження довіри з боку постачальників і кредиторів. Ситуація потребує ретельного моніторингу та розробки заходів щодо оптимізації зобов'язань, щоб уникнути збільшення витрат на обслуговування боргу та підтримати стабільність фінансових потоків.

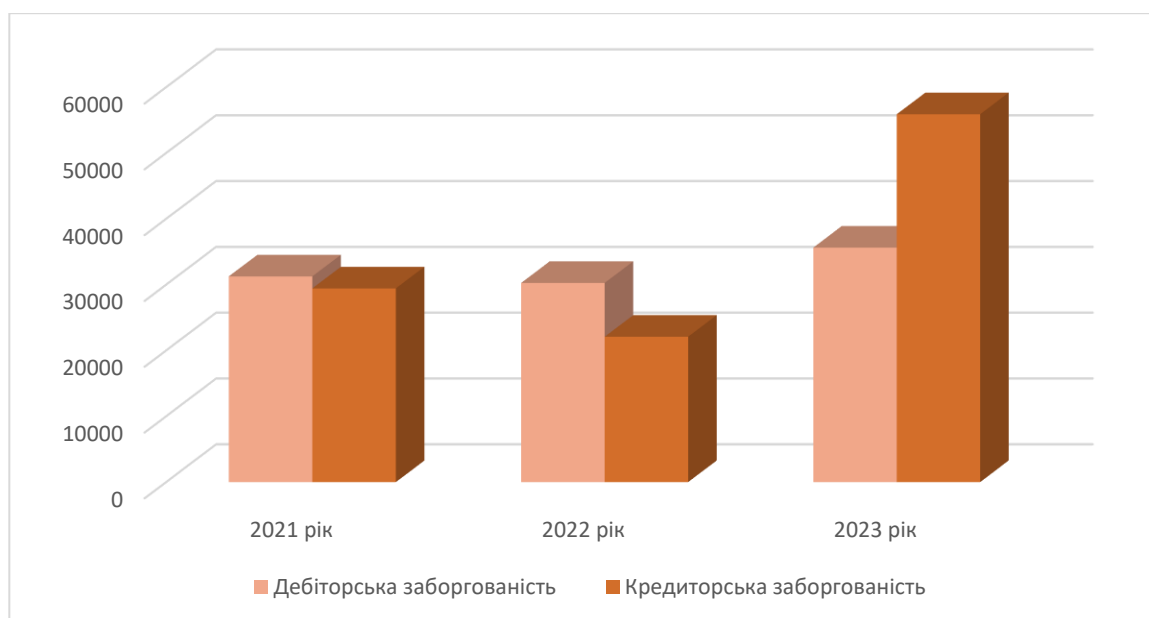

Рис. 2.3. Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» за 2021-2023 рр.

2.3 Аналіз взаємодії фінансового стану з елементами сталого розвитку підприємства

Важливою умовою успішного функціонування підприємства в сучасному ринковому середовищі, а також показником ефективного формування та використання його фінансових ресурсів, є ліквідність, платоспроможність і рентабельність.

Для оцінки ліквідності підприємства проведемо аналіз фінансової спроможності через ліквідність балансу (табл. 2.3).

З оцінки ліквідності підприємства видно, що за аналізований період на спостерігається дефіцит платіжних засобів та невиконання умов ліквідності балансу: $A1 \geq П1$. Це демонструє грошову неплатоспроможність компанії, тобто підприємство не може за рахунок високоліквідних активів розрахуватися з поточними боргами.

Таблиця 2.3

Групування ліквідності ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» за 20221-2023 рр.

Актив	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Пасив	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення		
								2020 р.	2021 р.	2023 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
A1: грошові кошти	918	1887	16783	П1: поточні зобов'язання	29410	23300	58266	-28492	-21413	-41483
A2: дебіторська заборгованість, готова продукція	31253	30266	35659	П2: короткострокові кредити банків	732	-	-	30521	30266	35659
A3: виробничі запаси, незавершене виробництво	11648	11895	23717	П3: довгострокові зобов'язання	730	-	-	10918	11895	23171
A4: необоротні активи	532	656	1214	П4: власний капітал	13480	21404	19607	-12948	-20748	-18393
Баланс	44352	44704	77373	Баланс	44352	44704	77373			

Для наглядного розуміння співвідношення ліквідності балансу розглянемо його структуру більш наочно (рис. 2.4).

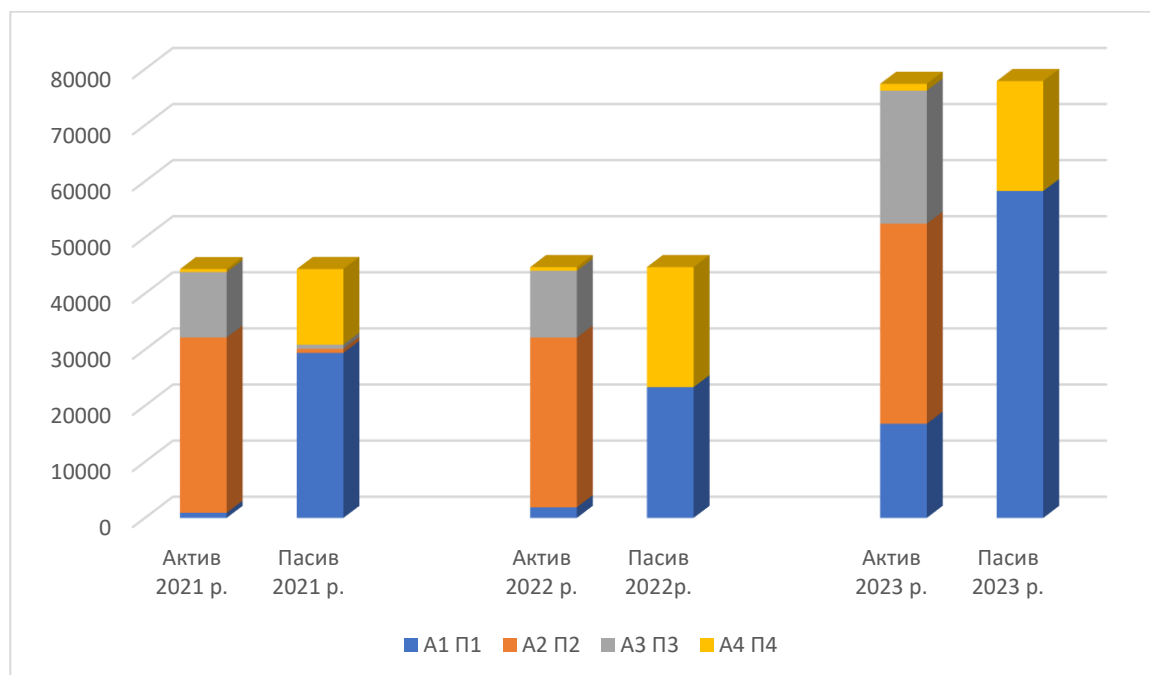

Рис. 2.4. Структура ліквідності балансу ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» за 2021-2023 рр.

Фінансова стійкість виступає важливою ознакою стабільності та надійності підприємства, адже вона відображає його здатність зберігати платоспроможність і підтримувати належний рівень рентабельності в умовах ринкових коливань. Оцінювання показників стабільності фінансового стану забезпечує можливість зрозуміти, наскільки підприємство здатне забезпечувати свої операції власними ресурсами та наскільки залежить від зовнішнього фінансування. Для забезпечення довгострокової стабільності важливо, щоб підприємство мало збалансований склад капіталу.

З метою оцінки фінансової стабільності розглянемо відповідні показники діяльності підприємства. Розрахунок та порівняння цих показників допоможе охарактеризувати рівень забезпеченості підприємства власними та залученими ресурсами, ефективність управління боргами, а також виявити потенційні загрози, що виникають та стосуються стабільності фінансового стану (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Аналіз фінансової стійкості ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ»
за 2021-2023 рр.

Коефіцієнт	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення		Нормативне значення
				2022 від 2021	2023 від 2022	
1	2	3	4	5	6	7
1. Автономії, фінансової незалежності, концентрації власного капіталу	0,3	0,48	0,25	0,18	-0,23	0,5-0,6; підвищення
2. Фінансової залежності (мультиплікатор власного капіталу)	3,29	2,09	3,95	-1,2	1,86	Менше ніж 2; зменшення
3. Концентрації позикового капіталу	0,7	0,52	0,75	-0,18	0,23	0,4-0,5; зменшення
4. Фінансового ризику (фінансового левериджу)	2,29	1,09	2,95	-1,2	1,86	Менше ніж 1; зменшення
5. Фінансової стабільності	0,44	0,92	0,34	0,48	-0,58	Більше ніж 1; збільшення

Загалом усі коефіцієнти мають схожу тенденцію: наближення до нормативного значення в 2022 р. та сильне погіршення ситуації у 2023 р.

Коефіцієнт автономії зріс у 2022 році до 0,48, але знизився в 2023 році до 0,25, що нижче нормативного значення. Це може бути ознакою нестійкого положення у структурі капіталу компанії та підвищену залежність від позикового фінансування.

Коефіцієнт фінансової залежності у 2022 році знизився до 2,09, але значно зріс у 2023 році до 3,95, що значно перевищує нормативне значення. Це вказує на високу залежність компанії від залучених коштів.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу вказує на схожу тенденцію. Він знизився у 2022 році до 0,52, але зріс у 2023 році до 0,75, що перевищує допустимі межі, свідчить про збільшення боргу у загальній структурі капіталу.

Коефіцієнт фінансового ризику (левериджу), що вказує на рівень ризику компанії, впав у 2022 році до 1,09, але зріс до 2,95 у 2023 році, що значно перевищує нормативні показники, що є ознакою посилення фінансових загроз.

Коефіцієнт фінансової стабільності наближався до нормативного значення в 2022 р., але у 2023 році впав до 0,34, що загрожує стабільності фінансової структури підприємства.

Таким чином, за результатами проведених розрахунків можна стверджувати, що ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» перебуває в нестабільному фінансовому становищі. Баланс підприємства має низьку недостатню ліквідність, еритерії фінансової стабільності виявилися недостатніми, а частка залучених коштів є надмірно високою. У майбутньому для підприємства існує ризик втрати платоспроможності з можливими труднощами її відновлення.

Прибутковість є ключовим показником фінансової ефективності компанії, адже вона характеризує здатність генерувати прибуток. Аналіз показників рентабельності сприяє визначенню рівня ефективності, власний капітал і залучені кошти для отримання доходів. Рівень рентабельності свідчить про

конкурентоспроможність підприємства на ринку та його потенціал для подальшого зростання. Проведення аналізу цих показників допоможе визначити позитивні та негативні риси у фінансовій діяльності підприємства і виявити підходи до підвищення ефективності ресурсного забезпечення (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Аналіз показників рентабельності ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» за 2021-2023 рр.

Показник	2021 р., тис. грн.	2022 р., тис. грн.	2023 р., тис. грн.	Відхилення	
				2022 від 2021	2023 від 2022
1	2	3	4	5	6
Рентабельність сукупного капіталу	0,02	0,17	0,08	0,15	-0,09
Рентабельність власного капіталу	0,02	0,37	0,39	0,35	0,02
Рентабельність активів	0,02	0,19	0,08	0,17	-0,11
Рентабельність необоротних активів	0,14	12,08	6,33	11,94	-5,75
Рентабельність основних засобів	0,16	16,79	6,38	16,63	-10,41
Рентабельність оборотних активів	0,01	1,33	1,36	1,32	0,02
Рівень валового прибутку, рентабельність продажів	0,14	0,17	0,17	0,03	0
Рентабельність реалізованої продукції	0,17	0,2	0,2	0,03	0
Рівень операційного прибутку	0,14	0,04	0,02	-0,11	-0,01
Рівень чистого прибутку, рентабельність діяльності	0,05	0,02	0,03	0,03	-0,01
Рентабельність операційних витрат	-	0,2	0,1	-	-0,01
Рентабельність витрат звичайної діяльності	0,03	0,04	0,02	0,02	-0,01
Загальна рентабельність підприємства	0,84	1,31	1,33	0,47	0,02

Для оцінки результатів стратегічного аналізу сталого розвитку на основі наданих даних потрібно проаналізувати динаміку показників рентабельності підприємства за 2021-2023 рр. Оскільки ці показники свідчать про результативність застосування капіталу, активів і витрат, важливо виявити зміни і з'ясувати, як ці зміни можуть вплинути на сталий розвиток підприємства.

Рентабельність сукупного капіталу та рентабельність активів зросли у 2022 р. на 0,17, але знизилася в 2023 р. до 0,09, що вказує на зменшення ефективності використання капіталу.

Рентабельність власного капіталу носить позитивну динаміку, зростаючи з 0,01 у 2021 році до 0,37 у 2022 р. та 0,39 у 2023 році, що вказує на зростання прибутковості інвестицій власників. Рентабельність необоротних активів та рентабельність основних засобів значно зросли в 2022 р., але різко знизилися в 2023 р. (на 5,75 та 10,41 відповідно), що говорить про зниження рівня результативності використання ОЗ. Проте рентабельність оборотних активів стабільно зростала, що підтверджує успішне використання обігового капіталу.

На стабільну рентабельність продажів вказують незмінні показники рівень валового прибутку та рентабельність реалізованої продукції протягом 2022-2023 рр. Однак, рівень операційного прибутку та рентабельність чистого прибутку зменшились у 2023 році до 0,02 та 0,01 відповідно, що демонструє зниження прибутковості від операційної діяльності.

Загальна рентабельність підприємства продемонструвала поступове зростання, збільшившись з 0,84 у 2021 році до 1,33 у 2023 році, це вказує на покращення фінансової ефективності.

Загалом, підприємство демонструє непоганий рівень ефективності в окремих аспектах (рентабельність оборотних активів), однак спостерігається нестабільність у деяких показниках, таких як рентабельність необоротних активів і основних засобів. Для підтримки сталого розвитку підприємство повинно зосередитися на підвищенні раціональності управління активами і витратами, а також на стабільному зростанні операційного прибутку та підтримці екологічної та соціальної відповідальності у своїй діяльності.

Оцінка ефективності фінансової діяльності є основним показником залучення фінансових потоків, наявних у підприємства. Прибуток виступає кінцевим результатом діяльності, що відображає загальну ефективність

функціонування підприємства. Аналіз формування та розподілу прибутку ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» розглянемо в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка формування та розподілу прибутку ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ»

Стаття	2021 р., тис. грн	2022 р., тис. грн.	2023 р., тис. грн.	Відхилення абсолютне, тис. грн.		Відхилення за відносне, %	
				2022 від 2021	2023 від 2021	2022 від 2023	2023 від 2022
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації продукції	261762	354198	616180	92436	261982	35,32	73,96
Собівартість реалізованої продукції	224653	295674	512943	71021	217269	31,61	73,48
Валовий прибуток	37109	58524	103237	21415	44713	57,71	76,4
Інші операційні доходи	572	99	580	-473	481	-82,69	485,86
Адміністративні витрати	-	9482	14967	9482	5485	100	57,85
Витрати на збут	-	37826	77890	37826	40064	100	105,91
Інші витрати	16	-	-	-16	0	-100	0
Інші операційні витрати	37618	1597	1642	-36021	45	-95,75	2,82
Прибуток від операційної діяльності	47	9673	9363	9626	-310	20481	-3,2
Інші доходи	45	-	13	-45	13	-100	100
Фінансові витрати	-	9	-	9	-	100	-
Прибуток до оподаткування	91	9664	9376	9573	-288	10520	-2,98
Витрати з податку на прибуток	19	1740	1688	1721	-52	9058	-2,99
Чистий прибуток	72	7924	7688	7852	-236	10906	-2,98

В аналізі динаміки формування та розподілу прибутку за період 2021-2023 рр. спостерігається значне зростання обсягів доходу який підвищився на 73,96%

у 2023 р. Це зростання позитивно відобразилося на валовому прибутку, який збільшився на 76,4% у 2023 році проти 2022 року.

Собівартість реалізованої продукції також зросла, хоч і менш інтенсивне, що сприяє збереженню рентабельності. У 2023 році вона збільшилася на 73,48%, вказуючи на ефективне управління витратами на виготовлення продукції.

Інші операційні доходи та витрати зазнали змін, що позначилося на фінансовому результаті. Зокрема, операційні доходи зросли у 2023 році на 485,86%, що сприяло збереженню позитивного операційного прибутку. Проте, витрати на збут піднялися на 105,91% у 2023 році проти 2022 року, що вказує на зростання витрат для стимулювання збуту.

Фінансові витрати залишаються незначними, що позитивно впливає на загальну рентабельність. Чистий прибуток за період зріс на 7852 тис. грн., хоч і зазнав невеликого зниження у 2023 р. на 2,98%, що вказує на загальну стабільність фінансових результатів підприємства, попри зростання адміністративних і збутових витрат.

Динаміка вагомих показників більш наочно представлена на рис. 2.5.

Зростання валового прибутку та покращення рентабельності показують позитивну фінансову динаміку. Зростання чистого прибутку дає змогу стверджувати про оптимізацію у використанні ресурсів підприємства. До негативних аспектів належить: значне зростання собівартості продукції, і зниження прибутку в 2023 році свідчать про потребу в більшому контролі за витратами і оптимізації витратної частини бізнесу та зниження інших доходів і операційного прибутку в 2023 році вказує на необхідність корекції операційної стратегії для збереження ефективності.

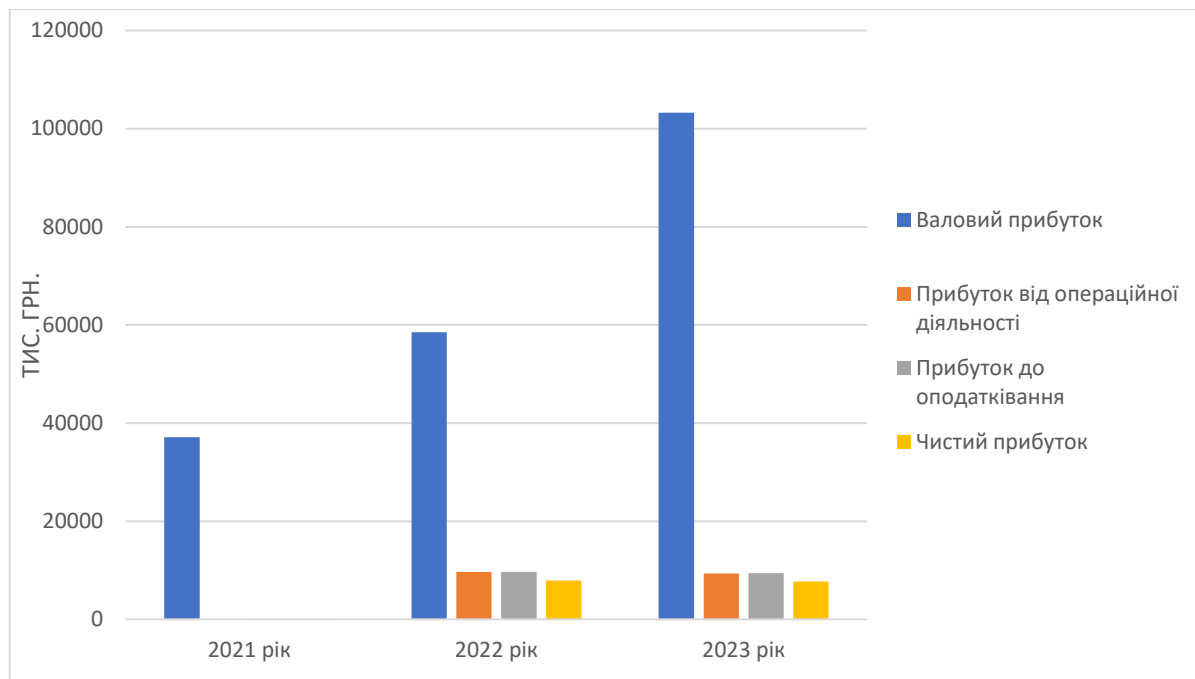

Рис. 2.5. Динаміка фінансових результатів ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» за 2021-2023 рр.

Аналіз структури доходів дозволить оцінити ключові джерела доходів та їхню вагомість у загальній структурі, це також дозволить прослідити динаміку змін за роками (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Структура доходів ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» за 2021-2023 рр.

Стаття	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Відхилення за структурою, %	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	2022 від 2021	2023 від 2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Чистий дохід від реалізації продукції	261762	99,76	354198	99,97	616180	99,9	0,21	-0,07
Інші операційні доходи	572	0,22	99	0,03	580	0,09	-0,19	0,06
Інші доходи	45	0,02	-	0	13	0,01	-0,02	0,01
Разом	262379	100	354297	100	616773	100	0	0

Чистий дохід залишається основним джерелом доходу для підприємства, з поступовим зростанням протягом 2021-2023 років, але з незначним зниженням

частки у 2023 році. Підприємству варто зосередитись на стабільному збільшенні продажів для підтримки сталого доходу. В усіх роках структура доходів підприємства складалась на 99% з доходу від реалізації продукції, інші показники займали незначну частину в загальній структурі доходів (рис.2.6).

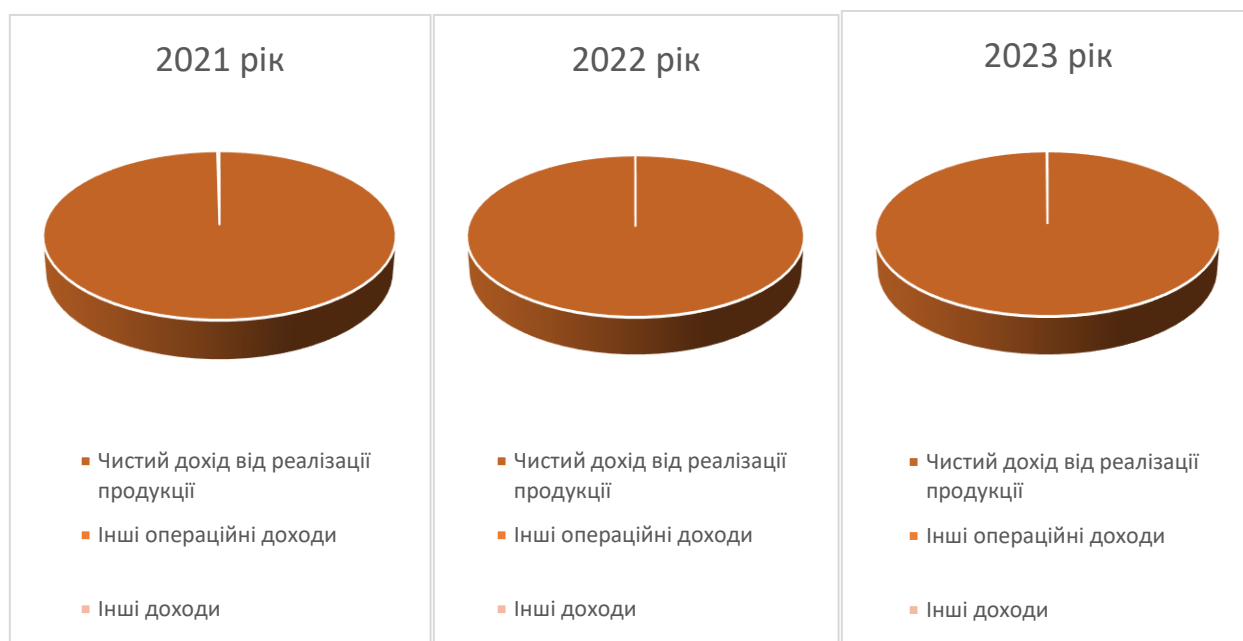

Рис. 2.6. Структура доходів ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» за 2021-2023 рр.

Проведемо подібний аналіз структури витрат, він дозволить оцінити вагомість статей витрат у загальній структурі та прослідити динаміку змін за 2021-2023 рр. (табл. 2.8).

Собівартість реалізованої продукції залишалася найбільшою складовою витрат, але її частка в загальній структурі поступово знижувалась: з 85,64% у 2021 р. до 84,22% у 2023 р., що свідчити про збільшення ваги інших видів витрат у структурі витрат підприємства. Витрати на збут зросли у структурі витрат з 10,92% у 2022 році до 12,78% у 2023 р. через розширення маркетингових зусиль або збільшення обсягу продажів. Витрати на податок з прибутку зросли з 0,01% у 2021 році до 0,5% у 2022 році, а у 2023 році знизилися до 0,28%, викликане змінами суми прибутку, яка підлягає оподаткуванню.

Таблиця 2.8

Структура витрат ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» за 2021-2023 рр.

Стаття	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Відхилення за структурою, %	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	2022 від 2021	2023 від 2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Собівартість реалізованої продукції	224653	85,64	295674	85,36	512943	84,22	-0,28	-1,14
Адміністративні витрати	-	0	9482	2,74	14967	2,46	2,74	-0,28
Витрати на збут	-	0	37826	10,92	77890	12,78	10,92	1,86
Інші витрати	16	0,01	-	0	-	0	-0,01	0
Інші операційні витрати	37618	14,34	1642	0,47	1597	0,26	-13,87	-0,21
Фінансові витрати	-	0	9	0,01	-	0	0,01	-0,01
Витрати з податку на прибуток	19	0,01	1740	0,5	1688	0,28	0,49	-0,22
Разом	262306	100	346373	100	609085	100	0	0

У цілому структура витрат демонструє зміщення від собівартості до витрат на збут та адміністративних витрат, що може вказувати на посилення активності підприємства у продажах і збільшення витрат на їх підтримку (рис. 2.7).

Підсумовуючи аналітичні фінансові індикатори діяльності ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» можна сказати, що підприємство демонструє загальну стабільність у фінансовому стані, але показники автономії та фінансової незалежності вказують на деякі загрози, що виникають у зв'язку з високою часткою залучених коштів. Це створює необхідність оптимізації фінансової структури, зокрема, зниження залежності від позикових ресурсів. За період 2021-2022 років відбулось значне підвищення обсягу чистого доходу, що свідчить про покращення рентабельності підприємства. Однак, у 2023 році рентабельність дещо знизилася, що вимагає додаткової уваги до витрат і оптимізації виробничих процесів.

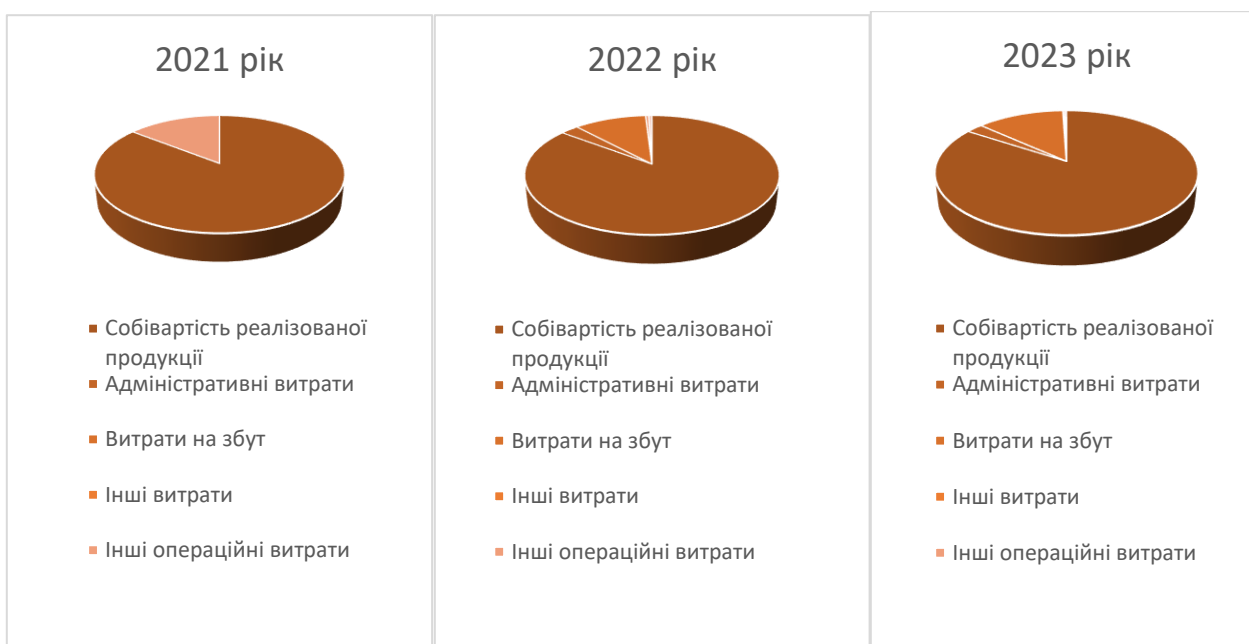

Рис. 2.7. Структурованість витрат ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» за 2021-2023 рр.

Показники рентабельності демонструють позитивні тенденції. У цілому, підприємство залишається прибутковим і досягає зростання доходів за рахунок операційної діяльності. Витрати на збут зросли через активізацію маркетингових заходів або розширення збутової мережі. Хоча це дозволило збільшити обсяги реалізації, важливо контролювати ефективність цих витрат для забезпечення стійкого зростання. Попри загальну стабільність підприємства, окремі показники свідчать про неефективну фінансову політику підприємства, яка впливає на його економічну стабільність і може обмежити можливості для подальшого розвитку.

Для підтримки сталого розвитку підприємству слід зосередитися на оптимізації витрат, зокрема в управлінських та збутових витратах, продовжувати працювати над підвищенням ефективності виробництва, зокрема зниженням собівартості продукції. ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» слід зосередити увагу на подальшому розвитку основного бізнесу і реалізації продукції, а також на пошуку нових джерел доходів. Варто розглянути можливість збільшення частки інших доходів, що допоможе покращити фінансову стабільність і нейтралізувати

ризиками, що виникають унаслідок коливань в основній діяльності. Рекомендується також розглянути можливості для диверсифікації джерел доходів і зменшення залежності від одного напрямку бізнесу.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

3.1. Пошук резервів ефективного використання капіталу підприємства

Управлінські рішення є важливою складовою підтримки сталого розвитку підприємства, вони визначають напрямок діяльності, використовувані ресурси, а також стратегічний підхід до вирішення проблем економічної, екологічної та соціальної сфери [19].

В умовах постійно змінюваного зовнішнього середовища, підприємства повинні адаптувати свої управлінські рішення так, щоб забезпечити їхню ефективність та сприяти сталому розвитку. Для цього необхідно враховувати такі фактори, як інновації, оптимізація ресурсів, раціональне використання природних ресурсів та соціальна відповідальність.

Адаптація бізнес-процесів до засад сталого розвитку в стратегічне управління підприємством ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ»:

- розробка стратегій сталого розвитку, ефективне стратегічне управління потребує розробки довгострокових стратегії, що враховують тривалу економічну вигоду, екологічну збалансованість і дотримання соціальних зобов'язань. Стратегія повинна сприяти створенню конкурентних переваг відповідно до засад сталого розвитку.
- інтеграція сталих цілей у бізнес-стратегію, у процесі стратегічного управління необхідно інтегрувати екологічні, соціальні та економічні аспекти у бізнес-стратегію підприємства. Це дозволить забезпечити баланс між досягненням фінансової вигоди та мінімізацією екологічного впливу.
- оцінка сталості на всіх етапах, кожен етап прийняття управлінських рішень має бути оцінений з точки зору його впливу на сталий розвиток. Для цього можна

використовувати різні методи екологічного моніторингу, а також системи оцінки соціальних ініціатив.

Для пошуку резервів збільшення фінансових ресурсів необхідно розглянути кілька напрямів, які можуть сприяти зростанню капіталу, оптимізації витрат та підвищенню ефективності управління фінансами [25].

Комплексна оцінка результативності застосування капіталу підприємства включає дослідження головних фінансових критеріїв, що відображають результативність управління ресурсами. Розрахунок основних показників оборотності капіталу, які дозволяють визначити, наскільки добре підприємство досягає своїх цілей, застосовує свій капітал у виробничій діяльності (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Показники оцінювання ефективності використання капіталу

ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» за 2021-2023 рр.

№	Показник	2021 р., тис. грн.	2022 р., тис. грн.	2023 р., тис. грн.	Відхилення	
					2022 від 2021	2023 від 2022
	1	2	3	4	5	6
1	Коефіцієнт оборотності всього використовуваного капіталу	6,75	7,95	10,09	1,2	2,14
2	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	19,47	20,31	30,05	0,84	9,74
3	Коефіцієнт оборотності позикового капіталу	9,66	13,08	15,2	3,42	2,12
4	Коефіцієнт оборотності товарного кредиту	12,43	16,88	19,7	4,45	2,82
5	Коефіцієнт оборотності внутрішньої кредиторської заборгованості	10,84	13,61	15,98	2,77	2,37
6	Період обігу всього використовуваного капіталу, днів	53	45	36	-8	-9
7	Період обігу власного капіталу, днів	18	18	12	0	-6
8	Період обігу позикового капіталу, днів	37	28	24	-9	-4
9	Період обігу товарного кредиту, днів	29	21	18	-8	-3

10	Період обігу внутрішньої кредиторської заборгованості, днів	33	26	23	-7	-3
----	---	----	----	----	----	----

Показники результативності застосування капіталу ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» за 2021-2023 рр. показують позитивні тенденції, які свідчать про оптимізацію управлінських стратегій компанії.

Коефіцієнт оборотності всього використовуваного капіталу показав зростання з 6,75 у 2021 р. до 10,09 у 2023 р., яке вказує на швидке повернення вкладеного капіталу. Це може вказувати на високу ефективність виробництва, яке генерує значні обсяги доходу. Коефіцієнт оборотності ВК зріс на 9,74, досягнувши 30,05 у 2023 р., що може означати зростання рентабельності для власників компанії та поліпшення результативності управлінських функцій.

Оборотність позикового капіталу зросла з 9,66 у 2021 р. до 15,2 у 2023 р., через покращення використання позикових коштів та зниження ризику накопичення кредитних зобов'язань. Коефіцієнти оборотності товарного кредиту та внутрішньої кредиторської заборгованості також демонструють стабільний приріст.

Періоди обігу всіх типів капіталу скоротилися. Зокрема, період обігу всього капіталу зменшився з 53 днів у 2021 р. до 36 днів у 2023 р. Такі скорочення вказують на прискорення обороту ресурсів та загальне покращення фінансового циклу підприємства.

Враховуючи поточні показники, можна припустити, що ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» має потенціал для подальшого зростання рентабельності капіталу. У майбутньому компанія може сфокусуватися на збереженні оборотності капіталу на високому рівні й на додатковому скороченні періоду обігу. Така стратегія дозволить оптимізувати втрати і зміцнити фінансову стійкість підприємства.

Аналіз показників ефективності оборотного капіталу допоможе підприємству створити умови для прискорення обороту цих активів під час їх використання. Прискорення обігу активів має вагомий вплив на розмір чистого

прибутку, оскільки скорочення періоду обігу активів знижує потребу в них (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Показники оцінювання ефективності використання оборотних активів
ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» за 2021-2023 рр.

№	Показник	2021 р., тис. грн.	2022 р., тис. грн.	2023 р., тис. грн.	Відхилення	
					2022 від 2021	2023 від 2022
	1	2	3	4	5	6
1	Коефіцієнт оборотності всіх використовуваних активів	6,75	7,95	10,09	1,2	2,14
2	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	6,85	8,06	10,25	1,21	2,19
3	Коефіцієнт оборотності запасів	24,59	30,58	35,11	5,99	4,53
4	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	10,16	11,51	18,69	1,35	7,18
5	Коефіцієнт оборотності грошових активів	154,98	252,55	66,01	97,57	-186,54
6	Період обігу всіх використовуваних активів, днів	53	45	36	-8	-9
7	Період обігу оборотних активів, днів	53	45	35	-8	-10
8	Період обігу запасів, днів	15	12	10	-3	-2
9	Період обігу дебіторської заборгованості, днів	35	31	19	-4	-12
10	Період обігу грошових активів, днів	2	1	5	-1	4

Виходячи з оцінки раціонального використання оборотного капіталу за 2021-2023 роки можна стверджувати про загальне покращення показників оборотності. Прослідковується позитивна динаміка оборотності активів. Коефіцієнт оборотності всіх активів зріс з 6,75 у 2021 році до 10,09 у 2023 році, це вказує на цільове використання капіталу. Подібна позитивна динаміка спостерігається і в оборотності запасів та дебіторської заборгованості, де коефіцієнт значно зріс, що вказує на швидший обіг запасів і погашення заборгованостей клієнтів.

Відбувається скорочення періоду обігу всіх активів та оборотних активів у днях, це позитивна динаміка, оскільки менший період обігу сприяє підвищенню ліквідності компанії. Зокрема, період обігу дебіторської заборгованості скоротився на 12 днів у 2023 р., демонструє швидшу обробку дебіторських надходжень.

Водночас коефіцієнт оборотності грошових активів показав значне зниження з 252,55 у 2022 році до 66,01 у 2023 році, що вказує на уповільнення обігу грошових коштів і потенційну потребу в оптимізації управління грошовими ресурсами.

На основі динаміки оборотності активів можна очікувати подальше покращення за умови збереження тенденції швидкого обігу запасів та дебіторської заборгованості. Однак для забезпечення стабільної фінансової ліквідності доцільно звернути увагу на оптимізацію обігу грошових коштів, щоб забезпечити баланс між потребами в грошових активах та операційною діяльністю.

Для всебічного аналізу результативності обігу необоротних активів важливо дослідити ключові показники, які відображають інтенсивність та результативність їх застосування. Аналіз цих показників дозволить визначити рівень використання виробничих потужностей, виявити можливі резерви для оптимізації активів та підвищення продуктивності підприємства (табл. 3.3).

Для успішного сталого розвитку важливо постійно впроваджувати нові технології, що дозволяють знижувати витрати, підвищувати якість продукції та зменшувати вплив на навколишнє середовище. Необхідно побудувати результативну систему моніторингу для оцінки впроваджених управлінських рішень, яка дозволяє відслідковувати результати на всіх етапах реалізації моделі сталого розвитку. Регулярний аналіз результатів дозволяє своєчасно коригувати стратегії, що забезпечує максимальну ефективність управлінських рішень для сталого розвитку.

Таблиця 3.3

Оцінка ефективності використання виробничих необоротних активів

ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» за 2021-2023 рр.

№	Показник	2021 р., тис. грн.	2022 р., тис. грн.	2023 р., тис. грн.	Відхилення	
					2022 від 2021	2023 від 2022
	1	2	3	4	5	6
1	Коефіцієнт виробничої віддачі основних засобів	567,2	778,46	734,86	211,26	-43,6
2	Коефіцієнт виробничої місткості основних засобів	0,0018	0,0013	0,0013	-0,0005	0

Значний приріст коефіцієнта виробничої віддачі основних засобів у 2022 році на 211,26 свідчить, що основні засоби використовуються ефективно у порівнянні з попереднім роком. Проте у 2023 році коефіцієнт дещо знизився на 43,6 що може вказувати на зниження рівня віддачі або на тимчасове зменшення інтенсивності використання ОЗ.

Коефіцієнт виробничої місткості основних засобів у 2022 році зменшився на 0,0005 і залишився на тому ж рівні у 2023 році. Стабільність коефіцієнта у 2023 р. вказує на збереження поточних показників використання потужностей основних засобів.

На основі попереднього аналізу, зокрема рентабельності та ліквідності, можна розробити кілька напрямленостей з метою забезпечення фінансової стабільності та покращення ефективності роботи підприємства.

При аналізі структури пасивів ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» була виявлена висока залежність зовнішніх фінансових ресурсів. Це вказує, що підприємству слід звернути увагу на необхідність скорочення частки боргового капіталу. Підвищення частки власного капіталу доцільно здійснювати за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку, або залучення додаткових інвестицій від

акціонерів або інвесторів. Такі дії допоможуть знизити фінансовий ризик на підприємстві.

Вагомим резервом збільшення фінансових потоків є велика дебіторська заборгованість. Оптимізація дебіторської заборгованості дозволить підприємству швидше реінвестувати кошти та дозволить зменшити потребу в зовнішньому фінансуванні.

Зважаючи на тенденції до збільшення витрат на збут, підприємству варто розробити або переглянути маркетингову стратегію з метою розширення ринків збуту. Це може допомогти збільшити доходи від основної діяльності й підвищити прибуток від операційної діяльності.

Висока собівартість продукції підприємства може вказувати на незадовільне управління виробничими витратами. Для забезпечення конкурентоспроможності підприємству варто підвищити продуктивність діяльності. Одним із варіантів це зробити може бути інвестування в інновації, які можуть зменшити витрати на обслуговування.

За останній рік на підприємстві значно зросла кредиторська заборгованість, що негативно впливає на ризики та стабільність. Оптимізація кредиторської заборгованості дозволить підприємству підвищити його фінансову стійкість. Реалізація даних заходів може збільшити резерви фінансових ресурсів ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ», що позитивно вплине на фінансовий стан.

3.2. Удосконалення управлінських процесів на основі стратегічного аналізу та прогнозування

Розробка нових методів прогнозування та доцільності використання фінансових ресурсів є важливою складовою частиною фінансового управління

підприємством, особливо в умовах змінного ринку та високої конкуренції. Враховуючи те, що характеризує ефективність застосування фінансових ресурсів безпосередньо впливає на здатність підприємства досягати сталого розвитку, розробка нових підходів до прогнозування та оцінки є важливою для забезпечення довгострокового успіху підприємств.

Прогнозування фінансових результатів підприємства включає в себе визначення майбутніх доходів, витрат, прибутковості, ліквідності та інших важливих фінансових показників на основі наявної інформації. Важливість прогнозування полягає в тому, що воно дозволяє підприємству передбачити майбутні зміни у фінансовій ситуації та приймати рішення, спрямовані на підтримку сталого розвитку.

Традиційні методи прогнозування: техніко-економічні, експертних оцінок проводиться за допомогою різних коефіцієнтів, таких як рентабельність, ліквідність тощо [8].

Техніко-економічні методи — використання статистичних даних про історичні фінансові результати для створення моделей прогнозування. Може застосовувати трендові методи (наприклад, лінійна регресія), екстраполяцію на основі статистичних рядів [8].

Методи експертних оцінок — в основі прогнозування лежать думки експертів, які враховують досвід та знання про ринок, технології, економічні умови.

До новітніх підходів до прогнозування фінансових результатів належать моделювання за допомогою штучного інтелекту, прогнозування за допомогою великих даних, сценарне прогнозування [29].

Використання методів машинного навчання та нейронних мереж дозволяє створювати складні моделі для прогнозування, що враховують не тільки фінансові показники, а й зовнішні фактори, як політичні, соціальні або екологічні змінні. Такі моделі можуть пристосовуватися до нових умов і давати більш точні

прогнози. Врахування великих обсягів інформації, зібраної з різних джерел (ринкові дані, соціальні мережі, споживчі настрої тощо), дозволяє створювати більш комплексні прогнози для фінансових результатів. Сценарне прогнозування дозволяє моделювати кілька можливих сценаріїв розвитку подій (оптимістичний, песимістичний, базовий) і визначати, які фінансові ресурси будуть необхідні.

Для визначення рівня фінансової стійкості підприємств можна використовувати динамічні моделі, які враховують зміни в капіталі, ліквідності та рентабельності підприємства в залежності від економічних умов.

Таблиця 3.4

Оцінка фінансової стійкості ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» на основі динамічних моделей

Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Оцінка (Висока/Середня/Низька)
Фінансова стійкість	0.51	0.55	0.6	Висока
Ліквідність (поточний коефіцієнт)	1.8	2.0	2.2	Середня
Співвідношення боргів та власного капіталу	0.4	0.35	0.3	Висока
Коефіцієнт покриття процентних виплат	5.0	5.5	6.0	Висока

Вивчення фінансової стійкості ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» допомагає з'ясувати, наскільки ефективно компанія може зберігати фінансову рівновагу при зміні економічних умов, чим вищий коефіцієнт ліквідності і фінансової стійкості, тим більш здатне підприємство ефективно працювати.

Оцінка раціональності залучення фінансових потоків є важливою складовою стратегічного фінансового аналізу підприємства. Це дозволяє не

тільки виміряти поточні фінансові результати, а й визначити, наскільки ефективно використовуються ресурси для досягнення стратегічних цілей, таких як сталий розвиток, збільшення ринкової частки, інвестиційна привабливість.

Для оцінки ефективності сталого розвитку використовуються такі традиційні методи [22]:

- 1) аналіз рентабельності є одним з найпоширеніших способів оцінки ефективності;
- 2) аналіз рівня ліквідності і здатності генерувати достатньо грошових потоків для обслуговування боргів і інвестицій;
- 3) коефіцієнти ефективності використання капіталу.

Інвестиційні проекти є фундаментальним аспектом стратегічного управління підприємством. Оцінка таких проектів дозволяє ефективно розподіляти фінансові ресурси на найбільш перспективні та прибуткові напрямки.

Таблиця 3.5

Оцінка ефективності фінансових ресурсів через інвестиційні проекти

Проект	Початкові інвестиції (тис. грн)	Очікуваний дохід (тис. грн)	ROI (%)	Термін повернення інвестицій (роки)
Розширення виробничих потужностей	500	700	40	2.5
Впровадження нових технологій	300	400	33	3.0
Рекламна кампанія	100	150	50	1.5

Оцінка інвестиційних проектів на основі таких показників, як рентабельність інвестицій (ROI) та термін повернення інвестицій, дозволяє ефективно розподіляти фінансові ресурси для сприяння сталому розвитку.

Таблиця 3.6

Порівняння традиційних та нових методів оцінки ефективності фінансових ресурсів

Метод	Зміст	Переваги	Недоліки
Традиційні методи	Використовуються класичні показники: ROI, рентабельність, ліквідність.	Простота застосування, доступність даних.	Не враховують зміни на макrorівні, відсутність гнучкості.
Метод економічної доданої вартості (EVA)	Враховує витрати на капітал і чистий прибуток.	Дає точну картину вартості, враховує всі витрати.	Складність у розрахунках, потребує детального аналізу.
Метод оцінки вартості капіталу (WACC)	Оцінка вартості капіталу, використаного для фінансування підприємства.	Дозволяє врахувати вартість всіх джерел капіталу.	Складність розрахунків, потребує точних даних щодо витрат на капітал.
Метод бюджетування за результатами (Beyond Budgeting)	Оцінка ефективності на основі гнучкого управління бюджетом.	Дає можливість швидко адаптуватися до змін.	Потрібна висока кваліфікація для реалізації, вимагає постійного моніторингу.
Метод інтегрованої оцінки (Integrated Reporting)	Оцінка результатів з урахуванням економічних, еколого-соціальних факторів.	Забезпечує комплексну оцінку, враховує стійкість бізнесу.	Вимагає значних ресурсів для збору інформації

До сучасних методів оцінки належать:

1) Балансування соціально-економічних і фінансових цілей. Оцінка ефективності повинна включати не лише фінансові результати, але й соціальні, екологічні та інші аспекти сталого розвитку. Що потребує розробки нових метрик, таких як соціальний вплив інвестицій, екологічна ефективність бізнесу та інші індикатори.

2) Інтеграція з системою управління ризиками повинна враховувати рівень ризиків, з якими стикається підприємство. Тому розробка нових методів оцінки має включати оцінку ризиків, що допомагає знижувати невизначеність в прогнозах і прийнятті рішень.

3) Методика оцінки на основі «динамічних моделей». Використання складних математичних моделей для аналізу зміни фінансових показників на основі зовнішніх і внутрішніх змін може дати більш точну картину стійкості підприємства до змін у ринку.

4) Метод економічної доданої вартості (EVA) дозволяє оцінити реальну ефективність на основі перевищення чистого прибутку над вартістю капіталу [16].

EVA = NOPAT - (Вартість капіталу), дозволяє оцінити, скільки додаткової вартості підприємство створює після покриття всіх витрат на капітал.

Таблиця 3.7

Оцінка ефективності фінансових ресурсів ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ»
за допомогою методу EVA

Показник	Значення, грн.
Чистий операційний прибуток (NOPAT)	800 000
Сума інвестованого капіталу	3 000 000
Вартість капіталу (WACC)	10%
Вартість капіталу (ВК)	300 000
Економічна додана вартість (EVA)	500 000

Метод оцінки вартості капіталу (WACC) враховує вартість кожного джерела капіталу підприємства.

Таблиця 3.8

Оцінка ефективності фінансових ресурсів ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ»
за допомогою методу WACC

Джерело капіталу	Вартість капіталу (%)	Вага (%)	Вартість капіталу (ВК)
Власний капітал	12%	60%	7.2%
Позиковий капітал	8%	40%	3.2%
Загальна вартість капіталу (WACC)	-	-	10.4%

WACC розраховується як зважена середня вартість капіталу для кожного джерела, що використовує підприємство.

$$WACC = (E/V) \cdot Re + (D/V) \cdot Rd \cdot (1-T) \quad (3.1)$$

де E - власний капітал, V - загальна вартість капіталу, Re - вартість ВК, D - позиковий капітал, Rd - вартість позикового капіталу, T - ставка податку [28].

Таблиця 3.9

Порівняння ефективності ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» за традиційними і новими методами оцінки

Метод оцінки	Традиційні методи	Нові методи	Висновки
Рентабельність активів	20%	22%	Нові методи показують трохи вищу рентабельність
ROI	15%	18%	Нові методи дозволяють точніше оцінити інвестиції
EVA	Н/Д	500 000 грн.	Нові методи дають більш точну оцінку ефективності
WACC	10%	10.4%	Вартість капіталу незначно зросла за новими методами

Порівняння показників ефективності за традиційними та новими методами дозволяє побачити, як зміни в методології оцінки впливають на кінцевий

результат. Нові методи часто дають більш точну картину фінансової ефективності підприємства, враховуючи більшу кількість факторів.

Інвестування є ключовим індикатором для сталого розвитку. Оцінка ефективності інвестицій за допомогою нових методів дозволяє більш точно визначити рентабельність та повернення інвестицій.

Таблиця 3.10

Визначення ефективності інвестицій ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» за новими
методами

Інвестиційний проект	Початкові інвестиції (тис. грн)	Очікуваний дохід (тис. грн)	ROI (%)	EVA (тис. грн)	Термін повернення інвестицій (роки)
Впровадження автоматизації	700	1000	42.86	120 000	2.1
Розширення виробництва	900	1300	44.44	150 000	2.3
Розвиток нових ринків	500	800	60	180 000	1.5

Визначення ефективності інвестицій з використанням таких методів, як ROI, EVA та термін повернення інвестицій, дозволяє точніше оцінити перспективи проектів і ефективно розподіляти фінансові ресурси.

Використання нових фінансових інструментів для оцінки ефективності сталого розвитку, наприклад, блокчейн-технологій застосовується для оцінки прозорості фінансових операцій. Блокчейн може бути використаний як для забезпечення прозорості, так і незмінності фінансових даних, що сприятиме точнішій оцінці. Завдяки розвитку великих даних та аналітичних платформ підприємства можуть автоматично отримувати оцінку ефективності в реальному часі.

Розробка нових методів прогнозування дозволяє підприємствам бути більш гнучкими і точними у своїх рішеннях. Це, в свою чергу, сприяє [15]:

- покращенню планування фінансових ресурсів, завдяки точним прогнозам можна більш ефективно управляти грошовими потоками, мінімізувати витрати та забезпечувати стабільність на ринку;

- підвищенню інвестиційної привабливості, надійні прогнози і точні оцінки фінансових результатів дозволяють залучати інвесторів та партнерів;

- забезпеченню довгострокової стійкості, використання нових інструментів оцінювання ефективності дозволяє підприємству адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, зберігаючи при цьому стабільне фінансове становище.

У цілому, розробка нових методів прогнозування є ключовим фактором, що дозволяє підприємствам забезпечити сталий розвиток та раціонально задіювати доступні ресурси для досягнення стратегічних цілей.

3.3. Розвиток корпоративної соціальної відповідальності як складової сталого розвитку підприємства

Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) є важливим компонентом сталого розвитку підприємства, інтеграція соціально-екологічних аспектів у бізнес-процеси [13]. Вона охоплює як внутрішні, так і зовнішні ініціативи, спрямовані на покращення умов праці, підтримку громади, захист навколишнього середовища, етичне ведення бізнесу та відповідальне використання ресурсів. Для забезпечення цього принципу підприємства повинні активно взаємодіяти з усіма зацікавленими сторонами (споживачами, постачальниками, громадськістю), впроваджуючи програми, що сприяють розвитку соціальної інфраструктури та покращенню умов праці.

Сутність корпоративної соціальної відповідальності передбачає, що підприємства беруть на себе зобов'язання перед своїми співробітниками,

споживачами, постачальниками, а також перед суспільством і навколишнім середовищем. Вона включає [13]:

- соціальну відповідальність, що виявляється у сприянні розвитку громад, підтримці освітніх та благодійних ініціатив, створенні безпечних умов праці;
- екологічну відповідальність, яка передбачає заходи для збереження природних ресурсів, переробку відходів, сталий розвиток;
- економічну відповідальність, яка полягає у забезпеченні прибутковості та розвитку підприємства на довгостроковій основі (табл. 3.11).

Таблиця 3.11

Ключові аспекти корпоративної соціальної відповідальності підприємств

Показник	Характеристика	Приклад
Соціальні ініціативи	Розвиток проєктів, спрямованих на покращення соціальних умов.	Підтримка благодійних організацій.
Екологічна відповідальність	Впровадження заходів для зниження екологічного впливу.	Підтримка зелених ініціатив.
Етичне ведення бізнесу	Принципи етики та прозорості в бізнес-процесах.	Прозора звітність щодо впливу на екосистеми.

У рамках КСВ ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» може впроваджувати стратегії зменшення шкоди довкіллю: зниження викидів шкідливих речовин; ресурсозбереження через ефективне використання води, енергії та сировини; переробка відходів та управління відходами, що дозволяє зменшити навантаження на навколишнє середовище.

Таблиця 3.12

Впровадження екологічних ініціатив ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» в рамках КСВ

Ініціатива	Характеристика	Заходи	Очікуваний результат	Вплив на підприємство
Застосування відновлювальних енергетичних ресурсів	Заміна традиційних джерел енергії на сонячну, вітрову енергію та інші відновлювані джерела.	Встановлення сонячних панелей, вітрових турбін.	Підвищення енергетичної ефективності	Зменшення витрат на енергію, підвищення енергетичної незалежності, покращення репутації
Зниження викидів CO ₂	Впровадження енергоефективних технологій	Перехід на електричні транспортні засоби.	Покращення екологічної ситуації	Позитивний імідж компанії, можливість отримати екологічні сертифікати, залучення інвесторів, зниження штрафів
Переробка відходів	Системи сортування та переробки відходів, зниження обсягів сміття, яке потрапляє на звалища.	Впровадження заходів з переробки пластикового сміття	Зменшення обсягів відходів, економія ресурсів	Зменшення витрат на утилізацію відходів, зменшення штрафів за порушення екологічних норм, можливість отримання додаткового доходу від продажу вторинних ресурсів

Впровадження екологічних ініціатив зазвичай сприяє зменшенню витрат на енергетичні ресурси, сировину та управління відходами. Зменшення витрат на енергоносії (наприклад, завдяки використанню енергоефективних технологій) має прямий вплив на фінансові показники підприємства, покращують його рентабельність.

Інвестиції в екологічні ініціативи допоможуть покращити соціальний імідж ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ», проявити свою соціальну відповідальність. Це сприяє залученню лояльних споживачів та створенню позитивного іміджу серед громадськості. В програмах енергозбереження можуть бути залучені місцеві громади, що підвищує рівень довіри до підприємства.

Впровадження таких ініціатив, як зниження викидів CO₂, переробка відходів, та використання екологічно чистих технологій, сприяє значному зниженню негативного впливу підприємства на природокористування, не тільки допомагає зберегти екосистеми, а й дозволяє підприємству відповідати вимогам екологічних стандартів, що підвищує його конкурентоспроможність. Завдяки екологічним ініціативам ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ» може отримати доступ до нових ринків або зберегти лояльність своїх клієнтів, які все більше оцінюють екологічну відповідальність компаній. Це також може допомогти компанії отримати сертифікати або статус «зеленого» бізнесу, що є важливою конкурентною перевагою на ринку. Також впровадження екологічних ініціатив допоможе уникати штрафів та санкцій за порушення екологічних норм і стандартів. Крім того, державні програми підтримки, податкові пільги для екологічно відповідальних підприємств можуть стати додатковими інструментами для зниження витрат.

Впровадження екологічних ініціатив у рамках корпоративної соціальної відповідальності важливий крок для підприємства, оскільки забезпечує не лише екологічні переваги, а й конкурентні вигоди. Підприємства, що впроваджують екологічну відповідальність, можуть покращити свою фінансову ефективність, зміцнити бренд, залучити інвесторів та побудувати сталий розвиток на довгострокову перспективу. Інвестори, все більше зважаючи на екологічну відповідальність підприємств, виявляють інтерес до підприємств, які впроваджують екологічно сталий бізнес, що може призвести до залучення інвесторів у розвиток екологічно чистих технологій та процесів на ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ».

Інструменти та методи розвитку КСВ дозволяють підприємствам не тільки покращити свій імідж, а й досягти значних економічних та соціальних переваг (табл. 3.13). Впровадження КСВ сприяє сталому розвитку, збереженню ресурсів,

мінімізації негативного впливу на довкілля, а також покращенню умов для співробітників і місцевих громад.

Таблиця 3.13

Інструменти та методи розвитку КСВ на ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ»

Інструменти та методи	Характеристика	Очікувані результати
Екологічні стандарти та сертифікація	Впровадження стандартів ISO 14001, EMAS та інших для управління екологічною діяльністю.	Покращення екологічної ефективності
Застосування альтернативних енергетичних джерел	Встановлення сонячних або геотермальних установок для зниження енергозалежності.	Зниження витрат на енергозабезпечення, покращення іміджу компанії.
Оптимізація енергоспоживання	Впровадження енергозберігаючих технологій, модернізація обладнання для зменшення споживання енергії.	Зменшення викидів CO ₂ .
Переробка відходів	Встановлення системи роздільного збору відходів, підтримка програм повторного використання ресурсів.	Зменшення витрат на утилізацію, покращення екологічного іміджу.
Соціальні програми	Благодійність, підтримка місцевих громад, створення програм для розвитку освіти та кар'єри.	Поліпшення соціальної ситуації в регіонах, покращення відносин із громадськістю.
Чесна податкова політика	Відкриття фінансової діяльності компанії, своєчасна сплата податків	Покращення репутації, уникнення штрафів та санкцій.
Покращення умов праці	Забезпечення безпеки, комфортних умов праці, захист прав працівників.	Підвищення лояльності співробітників, зменшення рівня травматизму на робочих місцях.
Прозорість та етика в бізнесі	Використання М(С)БО, впровадження антикорупційних програм.	Підвищення довіри до компанії з боку акціонерів та споживачів.

Продовження табл. 3.13

Інструменти та методи	Характеристика	Очікувані результати
Інвестування в інновації та технології	Розвиток технологічних інновацій для зменшення впливу на екологію, інвестування в екологічні стартапи.	Підвищення конкурентоспроможності, доступ до нових ринків.
Звітність сталого розвитку	Публікація звітів за стандартами GRI або інших організацій для демонстрації досягнень в сфері КСВ.	Підвищення прозорості бізнесу, залучення інвесторів.

Для досягнення стійких результатів КСВ повинна бути інтегрована у стратегію розвитку ТОВ «РОШЕН-ЛЬВІВ». Використання інструментів і методів КСВ на всіх етапах дозволяє компанії досягти баланс між економічними, екологічними та соціальними цілями, що є ключем до сталого розвитку.

У результаті використання стратегічного аналізу підприємство отримує можливість не тільки визначити напрямки для зростання і розвитку, але й мінімізувати можливі ризики та негативні впливи на довкілля і соціальне середовище. Врахування аспектів сталого розвитку в процесі стратегічного планування дозволяє підприємствам забезпечити стійке зростання, підвищити ефективність, зміцнити свою позицію на ринку та сформувати позитивний корпоративний імідж.